૭૩૧૯

ॐ

श्याम ग्रंथावली नं. ६

ગુપ્તવિદ્યા અને અજાયબીનો ભંડાર.

ભાગ ૧ લો.

માલીકને માટે રચી પ્રગટ કર્તા.

વિધવિધ ભાષા મિશ્ર અનેક શાસ્ત્રસંપન્ન

સામળદાસ સેવકરામ ગોર (શર્મા)

ધી વડાગામ તત્વશોધક કંપનીના મેનેજર.

મુંબઈ: .. રોયલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫ મા આક્ટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી
આ પુસ્તક સંબંધી સર્વે પ્રકારના હક માલીકે
પોતાના સ્વાધિન રાખ્યા છે.

ઈ૦ સ૦ ૧૯૦૦. શાકે ૧૮૨૨.

કિંમત રૂ૦ ૧-૦-૦ એક.

ॐ

શ્યામ ગ્રંથાવલી નં. ૬

ગુપ્તવિદ્યા અને અજાયબીનો ભંડાર.

ભાગ ૧ લો.

માલીકને માટે રચી પ્રગટ કર્ત્તા.

વિધવિધ ભાષા ભિન્ન અનેક શાસ્ત્રસંપન્ન

સામળદાસ સેવકરામ ગોર (શર્મા)

ધી વડાગામ તત્વશોધક કંપનીના સેક્રેટરી.

મુંબઈ:- રોયલ પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

સને ૧૮૬૭ના ૨૫ મા આકટ મુજબ રજીષ્ટર કરાવી
આ પુસ્તક સંબંધી સર્વે પ્રકારના હ.ક. માલીકે
પોતાના સ્વાધિન રાખ્યા છે.

ઇ૦ સ૦ ૧૯૦૦. શાકે ૧૮૨૨.

કિંમત રૂ૦ ૧-૦-૦ એક.

પ્રસ્તાવના.

આપણામાં કહેવત છે કે "વખત આવે જીવ આપીએ, પરંતુ જીંદગીના ગુજરાન રૂપ જે કંઈ ગુપ્ત હુન્નર હોય તે ન બતાવીએ." અને ખરેખર! તે મુજબ સાંપ્રત સમયે એવો રીવાજ પડી ગયો છે કે, વખતપર કોઈ માણસના લક્ષમાં એકાદ ગુપ્ત ચમત્કારીક વિદ્યા કળાનું રહસ્ય સમજવામાં આવે છે તો જાણે "એક સુંઠનો કાંકરો મલવાથી ગાંધી બની ગયો હોય" તેવી રીતે બીજાઓને તેની માહીતી ન આપતાં, તો તેજ સિદ્ધ બની જઈ તે વિદ્યાની સહાયતાથી ગુજરાન ચલાવવાની અનેક પાખંડી યુકિત પ્રયુકિતઓ રચે છે; જેથી આપણી પ્રાચીન વિદ્યાકળાની સત્યતા સાબીત કરી આપવા યોગ પ્રત્યક્ષ પરીમાણો દાખલ જે કંઈ હુન્નરકળા હાલમાં હયાત છે; તે પણ દીનપ્રતિદીન નષ્ટ થતી જાય છે. એ જોઈ અમોએ અનેક જગોએ શોધ કરી, પ્રાચીન અર્વાચીન સમયનાં સંસ્કૃત, મરાઠી, ગુજરાતી, હીંદી, બંગાલી, ફારસી, અરબી, હીંદુ, ઈંગ્રેજી વિગેરે કેટલીક ભાષાંઓનાં પુસ્તકો, લેખો, બાંડો, વગેરે મેળવી તથા જોગી, જંગમ, ફકીર, સ્વામિ, સન્યાસી, સાધુ, અઘોરી, અતિત, પહાડી, કોલવણી ઠાકોરો વગેરે લોકો પાસેથી મેળવી શકાય તેટલી માહીતી મેળવેલી છે; જેનો લાભ સ્વદેશી બાન્ધવોને પણ થાય, એ હેતુથી "ગુપ્ત વિદ્યા અને અજાયબીનો ભંડાર" એ નામથી કેટલાંક પુસ્તકો પ્રગટ કરવા આરંભ કર્યો છે. જે પૈકી આ પ્રથમ પુસ્તકજ હોવાથી, તેમાં ગુપ્ત વિદ્યાકળાના તદન સાધારણ

વિષયોનીજ માહીતી આપવામાં આવી છે. જે લોક માન્ય થઈ પડી તેનો સારો સત્કાર થશે, તો થોડાજ વખતમાં એ વિષયનાં બીજાં પુસ્તકો બહાર પાડવામાં આવશે; જેમાં જ્યોતિષ્ય, રમલ, ઔષધિ પ્રભાવ, રસાયન, કીમીયો, હુન્નર, કળા, તત્વજ્ઞાન, ભુતળ, ભુપૃષ્ટ, ખગોળ, વગેરે વિષયો સંબંધીના અત્યંત અદ્ભુત અને આજસુધીમાં કોઈપણ ગુજરાતી પુસ્તકદ્વારા પ્રગટ નહીં થયેલા એવા, તદન ગુપ્ત પ્રયોગોની ખાત્રી લાયક માહીતી આપવામાં આવશે. તો આશા છે કે દરેક સુજ્ઞવાંચક વૃન્દ આ પુસ્તકનો યોગ્ય સત્કાર કરી, આગળ ઉપર નવિન શોધો ચલાવવાની મારી ઉત્કૃષ્ટ જીજ્ઞાસોને પ્રબળ કરશે. ॥ તથાસ્તુ ॥

ગ્રંથકર્તા.

અનુક્રમણિકા.

પ્રકરણ ૧ લું.

નંબર.	વિષયનું નામ.	પૃષ્ટ.
૧	કેટલાક વર્ષના અધિક મહીનાની યાદી	૯
૨	,, ,, ક્ષય માસની યાદી	૧૦
૩	ઈ. સ. ૧૮૯૬ થી ઈ. સ. ૨૦૦૦) ના આખર વરસ સુધીનું ખ્રીસ્તી તારીખ વાર જોવાનું પંચાંગ	૧૧-૧૩
૪	વરસાદ કેટલે દુર પડે છે તે જાણવાની રીત	૧૪

નંબર	વિષયનું નામ.	પૃષ્ટ.
૫	સં૦ ૧૯૩૧ થી સં૦ ૧૯૮૨ સુધીનાં ચંદ્ર તથા સુરય ગ્રહણો ની યાદી	૧૪–૧૬
૬	વીંટી ચોરી લીધેલા માણસનું નામ કહેવું	૧૭
૭	પાસાંના દાણા કેટલા પડયા છે તે વગર જોયે કહેવા ...	૧૮
૮	વગર જાણે બીજા માણસનાં છોકરાંની સંખ્યા કહેવી ...	૧૮
૯	કોઇ માણસે કોઇ રકમમાંથી એકાદ આંકડો ભુંસી નાંખ્યો હોય તે કહી આપવાની રીત	૧૮
૧૦	અધિક મહીનો કીયો આવશે તે જાણવાની રીત	૧૯
૧૧	વગર સાધને ઝાડની ઉંચાઇ માપવી	૧૯
૧૨	વગર ઘડીઆલે વખત માપવો	૧૯
૧૩	અસંખ્ય મનુષ્યોના મનની વાત એકજ વખતે જાણવી ...	૨૦

પ્રકરણ ૨ જું.

૧	બનાવટી સોનું બનાવવું	૨૦
૨	,, રૂપું ,, ...	૨૧
૩	,, અફીણ ,, ...	૨૧
૪	,, કેસર ,, ...	૨૧
૫	,, હીંગ ,, ...	૨[illegible]
૬	,, કપુર ,, ...	૨૨
૭	,, કસ્તુરી ,, ...	૨૨
૮	,, હીંગલોક ,, ...	૨૨
૯	,, ત્રાંબુ ,, ...	૨૨
૧૦	,, કલાઇ ,, ...	૨૩
૧૧	,, સુખડ ,, ...	૨૩

નંબર	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૨	,, મધ ,, ...	૨૩
૧૩	,, દુધ ,, ...	૨૪
૧૪	,, મોતી ,, ...	૨૪
૧૫	પેનકીલર ,, ...	૨૪
૧૬	કોડલીવર ઓઇલ મિક્સર ,, ...	૨૪
૧૭	સારસાપેરીલા ,, ...	૨૪
૧૮	સોડાવોટર ,, ...	૨૫
૧૯	લેમોનેડ ,, ...	૨૫
૨૦	કોલનવોટર ,, ...	૨૫
૨૧	કપુરનાં પ્યાલાં ,, ...	૨૫
૨૨	કપુરની માળા ,, ...	૨૬
૨૩	કોપિંગ પ્રેસ, કોપીયા ગ્રામ, કોપિયા ગ્રાફ, .રબરી છાપખાનું, ઓટોરાઇટર, સેન્ટો ફોલીઓ, સેન્ટોગ્રાફ વગેરે નામથી પ્રખ્યાત થયેલાં હાથે છાપવાનાં આઠ, દશ આના કિંમતમાં બની શકતાં છાપખાનાં બનાવવાની રીતો	૨૬–૨૭
૨૪	વીજળીની વીંટીઓ બનાવવાની રીત	૨૮
૨૫	બનાવટી સ્લેટો બનાવવાની રીત	૨૯
૨૬	પારાનાં પ્યાલાં, ગોળીઓ, મુરતીઓ વગેરે કરવાની રીત ...	૨૯
	,, બીજી રીત	૨૯
	,, ત્રીજી રીત	૩૦
	,, ચોથી રીત	૩૦
૨૭	ગંધકના પ્યાલા બનાવવાની રીત...	૩૦
૨૮	વાસુદેવ પ્યાલું	૩૦–૩૧
	ઉપસંહાર	
૧	બનાવટી સોનાની પરીક્ષા	૩૨

નંબર		વિષયનું નામ.	પૃષ્ટ,
૨	,,	રૂપાની ,, ...	૩૨
૩	,,	પરવાળાંની ,, ...	૩૨
૪	,,	હાથીદાંત ,, ...	૩૨
૫	,,	સાબુની ,, ...	૩૨
૬	,,	લીંડીપીંપર ,, ...	૩૨
૭	,,	અફીણ ,, ...	૩૩
૮	,,	કેસર ,, ...	૩૩
૯	,,	હીંગની ,, ...	૩૩
૧૦	,,	કપુરના પ્યાલાં, માળાઓ વગેરેની ,, ...	૩૩
૧૧	,,	કલાઇની ,, ...	૩૩
૧૨	,,	મધની ,, ...	૩૩
૧૩	,,	દુધની ,, ...	૩૩
૧૪	,,	કોડલીવર ,, ...	૩૩
૧૫	,,	પેનકીલર ,, ...	૩૩
૧૬	,,	સોડાવોટર ,, ...	૩૩
૧૭	,,	લેમનેડ ,, ...	૩૩
૧૮	,,	વીજળીની વીંટીઓ ,,...	૩૩
૧૯	,,	પારાના પ્યાલાં, ગોળીઓ, મુરતીઓ વગેરેની ,, ...	૩૩
૨૦	,,	બનાવટી ત્રાંબુ ,, ...	૩૪
૨૧	,,	વાસુદેવ પ્યાલાં	૩૪

પ્રકરણ ત્રીજું

૧ જલશીરા જ્ઞાન (જમીનમાં કેટલી ઉંડાઇએ પાણી રહેલું છે,
તથા શા શા ચમત્કાર રહેલા છે તે જાણવાની રીતો. ૩૪-૩૮

નંબર વિષયનું નામ. પૃષ્ઠ.

૨ સ્પીરીચ્યુએલીઝ-અથવા પરલોકવિદ્યા એટલે મરણ પામેલાં મનુષ્યોના આત્માઓને બોલાવી તેઓની સાથે વાતચિત કરવા માટેનું ચક્ર માંડવાની માહીતી ૩૯

પ્રકરણ ચોથું

:o:

નાનાવિધ કૌતુકાની

૧ વીંછીનું વિખ દુર કરનારી ચમત્કારીક જડી બુટ્ટી ૪૮
૨ અંકોલ બીજનું તેલ કાઢવાની રીત ૪૮
૩ સર્વ વિખોપર ચમત્કારીક પ્રયોગ ૪૮
૪ કોઇ પણ ધાતુનો એક ક્ષણ વારમાં રસ કરવાની અજાયબ રીત ૪૮
૫ એક ક્ષણ વારમાં પારાનું સોનું બનાવવું ૪૯
૬ ,, ,, ,, રૂપું ,, ... ૪૯
૭ વાળ કાઢવાનું તેલ ૪૯
૮ વાળ કાળા કરવાનો અરક ૪૯
૯ વાળ વધારવાનો લેપ ૪૯
૧૦ વાળ સફેદ કરવાનું તેલ ૫૦
૧૧ ખસ, દાદર વગેરે દુર કરવાની દવા ૫૦
૧૨ ચમત્કારીક શંખદ્રાવ ૫૦
૧૩ એકજ દિવસમાં નામરદાઇ દુર કરવાનો પ્રયોગ ૫૦
૧૪ વિર્ય સ્તંભન વટીકા ૫૧
૧૫ સઘળી ધાતુઓની ભસ્મ કરનારી વનસ્પતિ ૫૧
૧૬ પ્રમેહ, તથા પ્રદર પર અજાયબ દવા ૫૧

નંબર	વિષયનું નામ.	પૃષ્ઠ.
૧૭	શ્વાસ તથા ખાંસીપર ,, ,, ...	૫૧
૧૮	વિચિત્ર વિરેચન	૫૨
૧૯	વૈરાટ સ્વરૂપ દર્શન	૫૨
૨૦	દિવ્ય જ્યોતિમય શાહી	૫૨
૨૧	પિશાચ્ચ દર્શન	૫૨
૨૨	સજીવ યમપુરી દર્શન	૫૩
૨૩	ભવિષ્ય કથન...	૫૪
૨૪	ભુત સાબીત કરી બતાવવું	૫૬
૨૫	બાટલીની અંદર, આસમાન, પૃથ્વી, સમુદ્ર અને હવાનો દેખાવ	૫૬
૨૬	જાદુઇ સાપ	૫૭
૨૭	,, બીજી રીત	૫૭
૨૮	ગર્ભ સ્થંભન ઔષધિ	૫૮
૨૯	સુખે પ્રસવ કરવો	૫૮
૩૦	કાગળ પરનું લખાણ દુર કરવું...	૫૮
૩૧	બગડેલું ઘી સુધારવું	૫૮
૩૨	કોઇ પણ ચિત્રની નકલ લેવી —	૫૮
૩૩	બાટલીમાં આરસો ઉતારવો	૫૮
૩૪	ગ્રહ ક્લેશ નિવારણ	૫૯
૩૫	સુસ્વર કરણું	૫૯
૩૬	સારસ્વત ચુર્ણ	૫૯
૩૭	ફેઇસ પાઉડર...	૫૯
૩૮	વાણીસ્પષ્ટ કરણ	૬૦
૩૯	ગ્રંથકર્તાનો વિનય	૬૦
૪૦	જાહેર ખબરો	૬૧—૬૪

ગૂપ્ત વિદ્યા અન અજાયબીનો ભંડાર.

પ્રકરણ ૧ લું.

કેટલાંક વરસની અધીક મહીનાની યાદી.

શાકે-૧૭૯૧	૧૭૯૩	૧૭૯૬	૧૭૯૯	૧૮૦૧	૧૮૦૪
વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ	જેઠ	આસો	શરાવણ
૧૮૦૭	૧૮૧૦	૧૮૧૨	૧૮૧૫	૧૮૧૮	૧૮૨૦
જેઠ	ચઇત્ર	ભાદરવો	અસાડ	જેઠ	આસો
૧૮૨૩	૧૮૨૬	૧૮૨૯	૧૮૩૧	૧૮૩૪	૧૮૩૭
શરાવણ	જેઠ	ચઇત્ર	શરાવણ	અસાડ	વઇશાખ
૧૮૩૯	૧૮૪૨	૧૮૪૫	૧૮૪૮	૧૮૫૦	૧૮૫૩
ભાદરવો	શરાવણ	જેઠ	ચઇત્ર	શરાવણ	અસાડ
૧૮૫૬	૧૮૫૮	૧૮૬૧	૧૮૬૪	૧૮૬૭	૧૮૬૯
વઇશાખ	ભાદરવો	શરાવણ	જેઠ	ચઇત્ર	શરાવણ
૧૮૭૨	૧૮૭૫	૧૮૭૭	૧૮૮૦	૧૮૮૩	૧૮૮૬
અસાડ	વઇશાખ	ભાદરવો	શરાવણ	જેઠ	ચઇત્ર
૧૮૮૮	૧૮૯૧	૧૮૯૪	૧૮૯૬	૧૮૯૯	૧૯૦૨
શરાવણ	અસાડ	વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ	જેઠ
૧૯૦૪	૧૯૦૭	૧૯૧૦	૧૯૧૩	૧૯૧૫	૧૯૧૮
આસો	શરાવણ	જેઠ	વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ
૧૯૨૧	૧૯૨૩	૧૯૨૬	૧૯૨૯	૧૯૩૨	૧૯૩૪
જેઠ	આસો	શરાવણ	જેઠ	વઇશાખ	ભાદરવો
૧૯૩૭	૧૯૪૦	૧૯૪૨	૧૯૪૫	૧૯૪૮	૧૯૫૧
અસાડ	જેઠ	આસો	શરાવણ	જેઠ	ચઇત્ર
૧૯૫૩	૧૯૫૬	૧૯૫૯	૧૯૬૧	૧૯૬૪	૧૯૬૭

ભાદરવો	અસાડ	જેઠ	આસો	અસાડ	જેઠ
૧૯૬૯	૧૯૭૨	૧૯૭૫	૧૯૭૮	૧૯૮૦	૧૯૮૩
ફાગણ	શરાવણ	અસાડ	વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ
૧૯૮૬	૧૯૮૮	૧૯૯૧	૧૯૯૪	૧૯૯૭	૧૯૯૯
જેઠ	ફાગણ	શરાવણ	અસાડ	વઇશાખ	ભાદરવો
૨૦૦૨	૨૦૦૫	૨૦૦૭	૨૦૧૦	૨૦૧૩	૨૦૧૬
અસાડ	જેઠ	ફાગણ	શરાવણ	અસાડ	વઇશાખ
૨૦૧૮	૨૦૨૧	૨૦૨૪	૨૦૨૬	૨૦૨૯	૨૦૩૨
ભાદરવો	અસાડ	જેઠ	આસો	શરાવણ	અસાડ
૨૦૩૫	૨૦૩૭	૨૦૪૦	૨૦૪૩	૨૦૪૫	૨૦૪૮
વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ	વઇશાખ	ભાદરવો	શરાવણ
૨૦૫૧	૨૦૫૪	૨૦૫૬	૨૦૫૯	૨૦૬૨	૨૦૬૪
જેઠ	વઇશાખ	ભાદરવો	અસાડ	જેઠ	ભાદરવો
૨૦૬૭	૨૦૭૦	૨૦૭૩			
શરાવણ	જેઠ	વઇશાખ			

ઉપરના કોઠાપરથી જણાશે કે દર ત્રીજે અગર ચોથે વર્ષે ઘણું કરીને અધિક માસ આવે છે, તો પણ કેટલીક વખતે લાગટ એક વર્ષમા બે વખત પણ આવે છે તેની યાદી નિચે મુજબ છે. ઘણું કરી જયારે આમા વિશેષ અધિક માસ આવે છે, ત્યારે ક્ષય માસ પણ આવે છે.

વિશેષ અધિક માસની યાદી.

૧૮૮૫	૧૯૦૪	૧૯૫૦	૧૯૬૯	૨૦૦૭	૨૦૨૬	૨૦૪૫
આસો	ફાગણ	કારતક	માગસર	કારતક	ફાગણ	ફાગણ

ક્ષયમાસ કોષ્ટક.

૧૮૮૫	૧૯૦૪	૧૯૫૦	૧૯૬૯	૨૦૦૭	૨૦૨૬	૨૦૪૫
માગસર	પોષ	માગસર	માગસર	કારતક	માગસર	પોષ

આ ઉપરથી જણાશે કે વિશેષ અધિમાસ અને ક્ષયમાસ સાથેજ આવે છે.

ઇસ્વી સન ૧૮૯૬ થી ૨૦૯૯ સુધીમાં કોઈ પણ વરસના કોઇ પણ મહીનાની તારીખે કીયો વાર આવશે તે જાણવાનું પંચાંગ.

કોલમના મહીના.																		
						*	૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૧	૨	૧૮૯૬	૧૮૯૭	૧૮૯૮	૧૮૯૯	૧૯૦૦	૧૯૦૧	૧૯૦૨	૧૯૦૩	૧૯૦૪	૧૯૦૫	૧૯૦૬	૧૯૦૭	૧૯૦૮	૧૯૦૯	૧૯૧૦	૧૯૧૧	૧૯૧૨
જાન્યુઆરી .	જાન્યુઆરી .	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ	ર.	સો.	મ.	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.
ફેબરૂઆરી...	ફેબરૂ૦ માર્ચ.	શ.	સો.	મં.	બુ	ગુ	શુ	શ.	ર.	સો.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.
મારચ	....	ર.	મં.	બુ.	ગુ	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.
એપ્રીલ ...	....	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં	બુ	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.
મે	આગસ્ટ ...	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.
જુન	સપટેમબર .. ડીસેમબર ...	સો.	બુ.	ગુ	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	બુ.	ગુ.	શુ.	શા.
જુલાઈ ...	અકટોબર ...	બુ.	શુ	શા.	ર.	સો.	મં	બુ.	ગુ	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.
આગસ્ટ ...	નવેમબર ...	શા.	સો.	મ.	બુ.	ગુ.	શુ.	શા	ર.	સો.	બુ.	ગુ.	શુ.	શા.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.
સપટેમબર ..	એપરીલ ..	મં.	બુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.
અકટોબર ...	મે	ગુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શા.	ર.	સો.	મં.
નવેમબર ...	જુન	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.
ડીસેમબર ...	જુલાઇ	મં.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.	સો.	મ.	બુ.	ગુ.	શા.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શા.	ર.

*આ વરસને લીપ ઈઅર ગણુતા નહીં. પંચાગ જોવાની રીત જુઓ પછવાડે.

કોલમ નં૦		૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
૨૯ દિવસના ફેબ્રુઆરી વાળા વર્ષના	મહીના. ૨૮ દિવસના ફેબરૂઆરી વાળા વર્ષના	૧૯૧૩	૧૯૧૪	૧૯૧૫	૧૯૧૬	૧૯૧૭	૧૯૧૮	૧૯૧૯	૧૯૨૦	૧૯૨૧	૧૯૨૨	૧૯૨૩	૧૯૨૪	૧૯૨૫	૧૯૨૬	૧૯૨૭	૧૯૨૮
જાન્યુઆરી...	જાન્યુઆરી.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	સો.	મ.	બુ.	ગુ.	શ.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.
ફેબરૂઆરી. ..	ફેબરૂઆરી ..	શ.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.
મારચ ...	મારચ...	ર.	સો.	મં.	બુ	શુ.	શ.	ર.	સો.	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.
એપ્રીલ ...	... .	બુ.	ગુ.	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શ	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.
મે	આગષ્ટ ..	શુ.	શ	ર.	સો.	બુ.	ગુ	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શ.	ર.	સો.	મં.
જુન	સપટેમ્બર... ડીસેમ્બર ...	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શ.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.
જુલાઈ ...	અકટોમ્બર ..	બુ.	ગુ.	શુ	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.	શ.	ર.	સો.	મં.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.
આગષ્ટ ...	નવેમ્બર ..	શ.	ર.	સો.	મ.	ગુ.	શુ.	શ.	ર.	મ.	બુ.	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.
સપટેમ્બર ..	એપ્રીલ ..	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ	શુ.	શ.	ર.	સો.	બુ.	ગુ	શુ.	શ.
અકટોમ્બર .	મે	ગુ.	શુ.	શ.	ર.	મં.	બુ.	ગુ.	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ.	શુ.	શ.	ર.	સો.
નવેમ્બર ...	જુન ...	ર.	સો.	મં.	બુ.	શુ.	શ.	ર.	સો.	બુ.	ગુ	શુ.	શ.	સો.	મં.	બુ.	ગુ.
ડીસેમ્બર ..	જુલાઈ ...	મં.	બુ.	ગુ	શુ.	ર.	સો.	મં.	બુ	શુ	શ	ર.	સો.	બુ.	ગુ	શુ	શ.

જે વર્ષમાં અઠ્ઠાવીશ તારીખનો ફેબ્રુઆરી હોય તે વર્ષને માટે મહીનાઓના બીજા કોલમમાં અને ૨૯ દીવસના ફેબ્રુઆરીવાળા વર્ષમાં પ્રથમ લખેલા મહીનામાં જોવું.

પંચાંગ જોવાની રીત.

જે વર્ષ માટે જોવું હોય તે વર્ષના ખાનામાંથી નિચે જોતા આવો, અને એમ જોતાં જે મહીના માટે જોવું હોય તે મહીનાની હારથી સીધા જુઓ, એટલે તે બન્ને આડી ઊભી હારો જે વાર આગળ ભેગી મળશે

તેજવાર તે મહીનાની પહેલી તારીખે આવશે એમ સમજવું. પછી જેટલામી તારીખ માટે જાણવું હોય તે આંકને સાતે ભાગવો અને ભાગાકાર કરતાં નીચે જો એક વધે તો પહેલી તારીખનો અને તે તારીખનો એકજ વાર જાણવો બે વધે તો તેની પછીનો, ત્રણ વધેતો તે વારથી ત્રીજો એમ ગણવું. અને જો કંઇ ન વધે તો તેની આગળનો વાર જાણવો. સુચના આ પંચાંગમાં સને ૧૯૨૮ સુધીનાજ વર્ષ માટે જણાવવામાં આવ્યું છે. પરંતુ તેની મદદથી સને ૨૦૯૯ સુધીના વર્ષ સુધીની તારીખ વાર જોઇ શકાય છે.એ જાણવાની રીત એવી છે કે સ. ૧૯૨૮ પછીના કોઇ પણ વર્ષ માટે જાણવું હોય તો તે વર્ષની સંખ્યામાંથી ૧૯૦૦ ની રકમ બાદ કરવી પછી જે બાકી રહે તેને ૨૮) ભાગવા ભાગતાં જે નિચે શેષ વધે તે માટે મથાળે જે કૉલમના નંબર માંડેલા છે તેમાંથી સંખ્યાવાળા બાકી વધેલા આંકડાની કૉલમની હારમાં જોવું અને જો કંઇ ન વધ્યું હોય તો (૦) શુન્ય વાળી હારમાં જોવું.

ઉદાહરણ ધારો કે સને ૧૯૫૪ ની ૧૫ મી એપ્રીલે કીયોવાર આવશે ?

રીત–૧૯૫૪ માંથી ૧૯૦૦ બાદ કર્યા એટલે બાકી ૫૪ રહ્યા તેને ૨૮) એ ભાગ્યા એટલે બાકી ૨૬ રહ્યા માટે મથાળે જે કૉલમના આંકડા માંડેલા છે. તેમાંથી ૨૬ નો આંકડો માંડેલી કૉલમની હારમાંથી નિચે જોતાં અને એ વર્ષ ઓગણત્રીશ દિવસના ફેબ્રુઆરીનું નથી માટે મહીનાની બીજી હારમાંના એપ્રીલ માસથી સીધા જોતાં ગુરૂવાર મળ્યો તે એપ્રીલ મહીનાની પહેલી તારીખનો વાર થયો પરંતુ આપણે તો ૧૫ મી તારીખનો વાર જોઇએ છે. માટે ૧૫ ની સંખ્યા ને સાતે ભાગ્યા તે, નિચે એક વધ્યો તેથી પંદરમી તારીખનો વાર પણ ગુરૂવારજ થયો જો શુન્ય વધી હોતતો બુધવાર આવત. અને જો બે વધ્યા હોતતો શુક્રવાર, ત્રણ વધ્યા હોતતો શનીવાર, ચાર વધ્યા હોતતો રવીવાર, પાંચ વધ્યા હોતતો સોમવાર, અને છ વધ્યા હોતતો મંગળવાર આવત.

૪ વરસાદ કેટલે દુર પડે છે તે જાણવાની રીત.

જે વખત વીજળી થાય તે વખત તરતજ આપણી નાડીપર હાથ રાખવો. અને વીજળી થયા બાદ જેટલીવારે ગર્જના થાય ત્યાં સુધીમાં નાડીના કેટલાં ધબકારા થાય છે તે ગણીજોવા બાદ જેટલીવાર નાડી ધબકી હોય તેને પાંચે ભાગતાં જે જવાબ આવે તેટલા માઇલદુર વરસાદ પડે છે એમ જાણવું જેમકે જો નાડી દશ વખત ઊછળી હોય તો આપણાથી બે માઇલ દુર વરસાદ પડે છે એમ સમજવું.

૫ જો કોઇ માણસ આવીને પુછે કે આ વર્ષમાં ચંદ્ર અગર સુર્ય ગ્રહણ થશે કે નહી, અને જો થશે તો કિયા મહીનાની કઇ તિથી, વાર અને નક્ષત્રમાં કેટલી વખતે થશે, અને કેટલી વખત સુધી રહેશે, વીગેરે બાબતોના સમાધાન માટે અમે ગ્રહણ દર્શક નામનો એક કોઠો નિચે લખીએ છીએ, જે જોઇ જ્યોતિષી ગયેલાં છવીશ તથા આવતાં છવીસ વર્ષોના ગ્રહણો કહી શકશે.

સંવત	શાકે.	માંસ.	તિ.	વાર.	નક્ષત્ર.	યોગ.	સ્પર્શ ઘ. પળ.	સ્થિતિ.	મોક્ષઘડી
૧૯૩૧	૧૭૯૬	ચઇત્ર	૩૦	મંગળ	રેવતી	શુ૦	૧૪–૧૩	૪– ૪	૧૮–૧૭
૧૯૩૩	૧૭૯૮	ભાદર૦	૧૫	રવેઊ	શતભિષા	શુ૦	૫૦–૧૭	૫–૪૦	૫૫–૫૭
,,	,,	ફાગણ	૧૫	મંગળ	મધા	શુ૦	૫૦–૧૭	૫–૪૦	૫૫–૫૭
,,	,,	ચઇત્ર	૩૦	ગુરૂ	પુ૦ ભા૦	શુ૦	૦–૫૧	૨–૧૦	૩– ૧
૧૯૩૪	૧૭૯૯	શરાવ૦	૧૫	ગુરૂ	ધનિષ્ટા	શોભન	૫૨–૨૫	૮–૫૯	૬૧–૨૩
,,	,,	માઘ	૧૫	રવી	મધા	અ૦	૨૩–૫૨	૭–૩૦	૩૧–૨૨
૧૯૩૫	૧૮૦૦	શરાવ	૧૫	મંગળ	ધનિષ્ટા	શો૦	૫૭–૫૫	૬– ૫	૬૪– ૦
૧૯૩૬	૧૮૦૧	શરાવ	૩૦	શનિ	પુનરવસુ	હરષ૦	૨૫– ૦	૩–૨૧	૨૮–૨૧
,,	,,	માગ૦	૧૫	રવી	આરદ્રા	વજર	૩૬– ૮	૪–૪૮	૪૦–૫૬
૧૯૩૭	૧૮૦૨	જેઠ	૧૫	મંગળ	મુળ	શુ૦	૩૧–૪૨	૮–૨૬	૪૦– ૮

સંવત	શાકે.	માસ	તિ.	વાર.	નક્ષત્ર.	યોગ.	સ્પર્શ ઘ. પળ.	સ્થિતિ.	મોક્ષઘડી
૧૯૩૮	૧૮૦૩	માગ૦	૧૫	ગુરૂ	મરૂગશીર	શુ૦	૩૧–૫૯	૮– ૯	૪૦– ૮
,,	,,	માઘ	૧૫	સોમ	રોહીણી	શિ૦	૩૭–૫૧	૭–૪૬	૪૫–૩૭
૧૯૩૯	૧૮૦૪	જેઠ	૩૦	બુધ	કરૂતિકા	શોભન	૨૦–૨૮	૫–૪૮	૨૬–૧૬
૧૯૪૧	૧૮૦૬	આસો	૧૫	ગુરૂ	ઊ૦ ભા૦	વૃ૦	૫૦–૪૧	૯– ૯	૫૯–૫૦
૧૯૪૨	૧૮૦૭	ચઇત્ર	૧૫	સોમ	ઊ૦ ફા૦	ધરૂતિ	૩૬–૧૮	૭–૧૬	૪૩–૩૪
૧૯૪૩	૧૮૦૮	માહા	૧૫	મંગળ	આશ્લેષા	સુક૦	૨૧–૧૫	૬–૫૮	૨૮–૧૩
૧૯૪૪	૧૮૦૯	શરાત.	૧૫	બુધ	ઊ૦ ષા૦	પરિઘ	૪૭–૫૨	૬–૩૭	૫૪–૨૮
,,	,,	ભાદર.	૩૦	શુકર	મઘા	પ્રીતિ	૧૨–૨૩	૨–૩૨	૧૪–૪૫
,,	,,	માઘ	૧૫	શનિ	પુષ્પ	પ્રીતિ	૫૩–૧૧	ગૃસ્તાસ્ત	ચદ્રપરવ
૧૯૪૬	૧૮૧૧	અસાડ	૧૫	શુકર	પુ૦ ષા૦	અઇંદ્ર	૪૦–૫૧	૧૬– ૯	૫૭– ૦
૧૯૪૭	૧૮૧૨	અસાડ	૩૦	મંગળ	મરૂગશીર	ગં૦	૨૩– ૭	૫–૩૦	૩૮–૩૭
,,	,,	કારતિ.	૧૫	બુધ	કરૂતિકા	શિ૦	૩૦–૩૨	૪–૨૦	૩૪–૫૨
૧૯૪૮	૧૮૧૩	વઇશા.	૧૫	શનિ	વિશાખા	૫૦	૪૩– ૮	૮–૩૨	૫૧–૪૪
,,	,,	કારતિ.	૧૫	ચંદર	કરૂતિકા	૫૦	૫૬– ૮	ગૃતાસ્ત	ચંદ્રપરવ
૧૯૪૯	૧૮૧૪	વઇશા.	૧૫	બુધ	સ્વાતિ	વ્ય૦	૫૩–૫૬	,,	,,
,,	,,	કારતિ.	૧૫	શુકર	અશ્વિની	સિ૦	૩૬– ૦	૮– ૦	૪૪– ૦
૧૯૫૦	૧૮૧૫	ફાગણ	૧૫	બુધ	ઊ૦ ફા૦	ગં૦	૩૨– ૫	૫–૫૫	૩૮– ૦
,,	,,	ચઇત્ર	૩૦	શુકર	રેવતિ	અઇંદ્ર	૨–૪૯	૫–૪૦	૮–૨૯
૧૯૫૨	૧૮૧૭	ફાગણ	૧૫	શુકર	મઘા	શુ૦	૪૫–૫૬	૬–૪૨	૫૨–૩૮
૧૯૫૪	૧૮૧૯	પોષ	૧૫	શુકર	આરદ્રા	અઇંદ્ર	૫૫–૫૬	૬–૩૮	૬૨–૩૪
,,	,,	માઘ	૩૦	શનિ	ઊ૦ ષા૦	વ૦	૧૬–૨૨	૬– ૮	૨૨–૩૦
૧૯૫૫	૧૮૨૦	અસાડ	૧૫	રવી	મુળ	વ૦	૫૨– ૨	૬–૫૯	૫૯– ૧
૧૯૫૬	૧૮૨૧	જેઠ	૧૫	શુકર	મુળ	શુ૦	૩૨–૫૫	૮–૪૬	૪૧–૪૧
,,	,,	મારગ	૧૫	શુકર	મરૂગશીર	શ૦	૫૭-૪૭	૭–૪૬	૬૫–૩૩
૧૯૫૮	૧૮૨૩	વઇશા.	૧૫	શુકર	સ્વાતિ	સિ૦	૪૪–૧૬	૩–૧૪	૪૭–૩૦
,,	,,	આસો	૧૫	રવી	અશ્વનિ	વ૦	૩૫–૫૭	૫–૩૬	૪૧–૩૩
,,	,,	કારતિ	૩૦	ચંદર	વિશાખા	સુક૦	૧૬–૩૪	૫–૨૬	૨૨– ૦
૧૯૫૯	૧૮૨૪	ચઇત્ર	૧૫	મંગળ	ચિત્રા	વ૦	૪૭–૩૭	૨–૩૮	૫૦–૧૫

સંવત	શાકે	માસ	તિ.	વાર.	નક્ષત્ર.	યોગ.	સ્પર્શ ઘ પળ.	સ્થિતિ.	મોક્ષઘડી
,,	,,	કારતિ.	૩૦	શુકર	સ્વાતિ	વિ૦	૧૦–૧૧	૧૨–૫૯	૨૩–૧૫
,,	,,	ફાગણ	૩૦	રવી	ઊ૦ ભા૦	ત્ર૦	ગૃસ્તોદય	તિ. મોક્ષ	૦–૫૦
૧૯૬૦	૧૮૨૫	ચઇત્ર	૧૫	શનિ	હસ્ત	વ્યા૦	૫૫–૧૭	ગૃતાસ્ત	ચં. ૫૨૧
,,	,,	આસો	૧૫	મંગળ	ઊ૦ ભા૦	ધરૃતિ	૩૪– ૯	૭–૧૮	૪૧–૧૭
,,	,,	ચઇત્ર	૩૦	ગુરૂ	પુ૦ ભા૦	શુ૦	૧૦–૩૪	૨–૩૦	૧૩– ૪
૧૯૬૧	૧૮૨૬	માઘ	૧૫	ગુરૂ	આશ્લેષા	શો૦	૪૩–૪૦	૬–૪૦	૫૦–૨૦
૧૯૬૩	૧૮૨૮	શરાવ.	૧૫	શનિ	શ્રવણ	અ૦	૨૮–૨૭	૭ ૪૬	૩૮–૧૩
,,	,,	માઘ	૩૦	ચંદર	ઊ૦ ષા૦	હ૦	૧૨–૨૬	૬– ૧	૧૮–૨૭
,,	,,	જેઠ	૧૫	મંગળ	પુનરવસુ	પ્રીતિ	૨૮–૨૮	૬–૪૮	૩૫–૧૬
૧૯૬૫	૧૮૩૦	જેઠ	૧૫	શનિ	જેષ્ઠા	સિ૦	૩૪–૪૦	૧૦–૨૦	૪૫– ૦
,,	,,	માગ૦	૧૫	ચંદર	રોહીણી	સિ૦	૫૦–૫૨	૪–૧૧	૫૫– ૩
૧૯૬૬	૧૮૩૧	કારતિ	૧૫	ગુરૂ	કરૃતિકા	પા૦	૫૬–૫૦	૭–૪૦	૬૪–૩૦
૧૯૬૮	૧૮૩૩	કારતિ.	૩૦	રવી	ચિત્રા	વિ૦	૦–૪૧	૯–૧૨	૯–૫૩
૧૯૬૯	૧૮૩૪	ચઇત્ર.	૧૫	ગુરૂ	ઊ૦ ફા૦	વિ૦	૫૨–૨૮	૬– ૨	૫૮–૩૦
,,	,,	ફાગણ	૧૫	શુકર	ઊ૦ ફા૦	ગં૦	૨૫–૧૫	૧૦–૧૦	૩૫–૨૫
૧૯૭૧	૧૮૩૬	ભાદર.	૧૫	શનિ	શતભિષા	સુ૦	૩૦–૪૨	૯–૧૦	૩૯–૫૨
૧૯૭૪	૧૮૩૯	અસાડ	૧૫	મંગળ	મુળ	વજર	૫૧– ૧	૮– ૪	૫૯– ૫
૧૯૭૬	૧૮૪૧	કારતિ.	૧૫	ગુરૂ	અશ્વિની	સિ૦	૫૬–૩૯	૫–૨૨	૬૨– ૧
૧૯૭૭	૧૮૪૨	આસો	૧૫	બુધ	અશ્વિની	વજર	૩૦–૫૮	૮–૫૨	૩૯–૫૦
,,	,,	વઇશા	૧૫	રવી	રેવતી	વ્યા૦	૫૩–૫૮	ગૃતાસ્ત	ચં. ૫૨૧
૧૯૭૯	૧૮૪૪	માગ૦	૩૦	ગુરૂ	ઊ૦ ફા૦	શુ૦	૭–૪૦	૪–૫૪	૧૨–૩૪
૧૯૮૧	૧૮૪૫	માઘ	૧૫	બુધ	આશ્લેષા	અ૦	૩૫–૨૫	૯– ૪	૪૪–૨૯
,,	૧૮૪૬	શરાવ.	૧૫	ગુરૂ	શ્રવણ	સઉ૦	૪૯–૧૪	૯–૧૪	૫૬–૨૮
,,	,,	માઘ	૧૫	રવી	પુષ્પ	સઉ૦	૪૮–૪૨	૬–૪૯	૫૫–૨૯
૧૯૮૨	૧૮૪૭	શરાવ	૧૫	મંગળ	શ્રવણ	અ૦	૨૭–૨૬	૭–૧૮	૩૪–૪૫
,,	,,	માઘ	૩૦	ગુરૂ	ઊ૦ ષા૦	સા૦	૧૬–૩૩	૨–૩૮	૧૯–૧૧
૧૯૭૦	૧૮૩૫	ભાદર	૧૫	બુધ	પુ૦ ભા૦	શુ૦	૨૬–૨૮	૯– ૦	૩૫–૨૮

ગૃતાસ્ત ચંદ્રોદય પર્વ—એટલે ઘેરાયલો આથમ્યો જેથી બીજી સાંજે જ્યારે ચોખો ઉગે ત્યાં સુધી પર્વ જાણવું.

ગસ્તોદય-એટલે ઘેરાયલોજ ઉગવાનો એમ સમજવું.

---

૬ વીંટી ચોરી લીધેલા માણસનું નામ કહેવું.

મંડળીના સઘળાં માણસોને નંબરવાર બેસાડી પછી તેઓની આગળ એક વીંટી મુકી કહેવું કે તમારામાંથી ગમે તે માણસ મને ન બતાવતાં આ વીંટી ચોરી લેઇ પોતાના ગમે તે હાથની ગમે તે આંગળીના ગમે તે વેઢાપર પહેરી લ્યો, એમ કહી આપણે મંડળીમાંથી બહાર નિકળી ગમે ત્યાં જઇ ઉભા રહેવું. અને મંડળીના માણસોમાંથી એકાદ માણસે તે વીંટી ચોરી લીધા પછી આપણને પાછા બોલાવવામાં આવે ત્યારે આવી કહેવું કે તમારામાંથી એકાદ માણસ કે જેને વીંટી કોણે લેઇ ક્યાં આગળ પહેરી રાખી છે તેની ખબર હોય તે મહેરબાની કરી હું કહું તેટલો હીસાબ કરો. એકાદ માણસ હીસાબ કરવા તઇયાર થયા પછી તેને કહેવું કે જેટલામાં નંબરવાળા માણસ પાસે વીંટી હોય તેનો પ્રથમ આપ મને ન બતાવતાં નંબર લખો. અને તે નંબરને પછી બમણો કરો, અને તેમાં બીજા પાચ ઉમેરો બાદ તે જેટલા થાય તેને પાંચે ગુણો અને તે ગુણાકાર જે આવે તેમાં બીજા દશ ઉમેરો, પછી જો વીંટી જમણા હાથે પહેરી હોય તો બે, અને ડાબા હાથે પહેરી હોય તો તે રકમમાં એક ઉમેરો, પછી તે રકમને દશે ગુણો અને તે જે રકમ આવે તેમાં આંગળીનો નંબર ઉમેરો, જેમકે અગુઠા પાસેની આંગળી હોય તો એક ઉમેરો, વચલી આંગળીએ વીંટી પહેરી હોય તો બે ઉમેરો- અનામીકા હોય તો ત્રણ ઉમેરો, અને જો ટચલી આંગળીએ પહેરી હોય તો ચાર ઉમેરો, અને પછી તે જે સરવાળો થાય તેને દશે ગુણો, અને તે સરવાળો થાય તેમાં જેટલામાં વેઢાપર પહેરી હોય તે ઉમેરો. ઉપર પ્રમાણે હીસાબ કરાવ્યા પછી જે કુલ આંકડો થાય

તે આપણે પુછી જોવો અને તે રકમમાંથી ૩૫૦૦ ની સંખ્યમા બાદ કરતાં જે બાકી વધે તે સંખ્યાનો પહેલો આંકડો એ માણુસનો નંબર, બીજો આંકડો એ હાથનો નંબર, ત્રીજો આંકડો એ આંગળીનો નંબર, અને ચોથો આંકડો એ વેઢાનો નંબર જાણવો.

૭ પાસાના દાણા કેટલા પડયા છે તે વગર જોયે કહેવા.

પહેલાં એક પાસાના જેટલા દાણા પડયા હોય તેમાં બે ઉમેરવાને કહેવું, પછી તેમાં એક ઉમેરવો, અને તે રકમને પાંચે ગુણવા પછી બીજા પાસાના દાણા ઉમેરવા અને તે જેટલો સરવાળો આવે તેમાંથી ૨૫ બાદ કરવા પછી બાકી રહેલી રકમ તે માણુસોને પુછવી તો તે જે રકમ બતાવે તે રકમનો પહેલો આંકડો હોય તે પહેલા પાસાપરના દાણા અને બીજો આંકડો એ બીજા પાસાપરના દાણા સમજવા.

૮ વગર જાણે બીજા માણુસના છોકરા તથા છોકરીઓની સંખ્યા કહેવી.

કોઇ માણુસને કોઇ બીજા માણુસના છોકરા મનમાં ધારવા કહેવું. તેણે તે ધારયા પછી તેને બમણા કરી પાંચે ગુણવા કહેવું, પછી જેટલી છોકરીઓ તે માણુસને હોય તેટલી ઉમેરવાને કહેવું, એમ ઉમેરયા પછી તે આવેલી સંખ્યા પુછી લેવી. જેના પહેલા આંકડા જેટલા છોકરાઓ, અને બીજા આંકડા જેટલી છોકરીઓ જાણવી.

૯ કોઈ માણુસે કોઈ રકમમાંથી એકાદ આંકડો ભુસી નાંખ્યો હોય તે કહેવાની રીત.

કોઇ માણુસને એક રકમ ગમે તેટલી સંખ્યાની લખવાને કહો અને તે જે સંખ્યા લખે તેના સઘળા આંકડાઓનો કુલ સરવાળો કરી તે રકમમાંથી બાદ કરવાને કહો, પછી જે રકમ બાકી રહે તે બીજા કોઇ ઠેકાણે લખી તેમાંથી એકાદ આંકડો ભુસી નાંખ્યા બાદ આપણને બતાવવાને કહો તે માણુસ તે પ્રમાણે કરી આપણને જે સંખ્યા બતાવે તેને નવે ભાગતાં જે બાકી વધે તે નવમાંથી બાદ કરતાં જે રહે તે આંકડો ભુંસી નાંખેલો જાણો.

૧૦ અધિક મહીનો કીઓ આવશે તે જાણવાની રીત.

શાલી વાહનનો જે શક ચાલતો હોય તેમાંથી ૧૬૬૯ ની રકમ બાદ કરવી, પછી જે બાકી વધે તેને ઓગણીશે ભાગ લેતાં જો કાંઈ પણ બાકી ન વધે, અગર જો આઠ વધે તો જેઠ મહીનો આવશે એમ સમજવું, બે વધે તો આસો મહીનો, ત્રણ વધે તો ચઈત્ર, પાંચ વધે તો શ્રાવણ, અગીઆર વધે તો વઈશાખ, તેર વધે તો ભાદરવો, અને સોળ વધે તો અસાડ મહીનો અધીક આવશે એમ સમજવું ઉપર લખેલા આંકડાઓ સિવાયનો કોઈ આંકડો વધે તો જાણવું કે તે વરષમાં અધીક માસ નથી.

૧૧ વગર સાધને ઝાડની ઉંચાઈ માપવી.

ઝાડથી થોડેક દુર જઈ ઝાડ તરફ પીઠ કરી ઉભા રહેવું. બાદ વાંકા વળી બે પગ વચ્ચે માથું રાખી ઝાડ તરફ જોતાં જે જગોએ ઊભા રહેવાથી ઝાડની ટોચ નજરે પડે, તે જગોથી ઝાડના થડ સુધીનું અંતર માપી જોતાં તે જેટલું થાય તેટલી ઝાડની ઊંચાઇ પણ સમજવી. આ રીતથી ઝાડનો ગમે તેટલો ભાગ માપી શકાય છે.

૧૨ વગર ઘડીઆલે વખત માપવો.

આપણા પાસે ઘડીઆળ ન હોય, અને કેટલા કલાક દિવસ ચડયો હશે તે જાણવું હોય તો સુરયના તાપમાં આપણો જે છાંયડો પડે છે તે પગે કરી માપી જોતાં જેટલા પગલાં છાંયો થાય તેમાં બીજા છ ઉમેરવા, બાદ તે આવેલી સંખ્યાએ ૧૨૧) એકસો એકવીશ એ કાયમની સંખ્યાને ભાગવા. ભાગાકાર કરતાં જે જવાબ આવે તેટલી ઘડીઓ અને જે શેષ વધે તેને સાઠે ગુણી ઉપલીજ સંખ્યા એ ભાગતાં જે જવાબ આવે તેટલી પળો દીવસ ચડયો છે એમ બપોર સુધીના વખત માટે જાણવું. અને બપોર પછીના વખત માટે આવેલા જવાબ જેટલો દીવસ હવે સુર્યાસ્ત થવાને બાકી છે એમ સમજવું. આવેલી ઘડી પળના કલાક કરવા તેને અઢીએ ભાગવા.

૧૩ અસંખ્ય મનુષ્યોના મનની વાત એકજ વખતે જાણવી

મંડળીમાં બેઠેલા સઘળાં મનુષ્યોને પોતપોતાની ખુશીમાં આવે તેટલી સંખ્યા સુધીનો એક એક આંકડો મનમાં ધારવા કહેવું, બાદ તે દરેક શખ્સે ધારેલા પોતપોતાના આંકડાને સાતે ગુણી તેમાં બીજા ચાર ઉમેરવા કહેવું. સાતે ગુણી ચાર ઉમેરયા બાદ આવેલી સંખ્યાને દશે ગુણુવા કહેવું. અને દશે ગુણતાં જે સંખ્યા આવે તેને ચઉદે ભાગવા કહેવું. ભાગાકાર કરતાં જે બાકી વધે તેને બારે ગુણુવા કહેવું. એ પ્રમાણે સઘળાં માણસોએ પ્રથમ જુદા જુદા અંક ધારયા છતાં પણ છેવટ સરવેનો જવાબ એકજ એટલે ૧૦૮) એકસો આઠનો આવશે. તેથી તેઓને કહેવું કે તે તમે સઘળાં મનુષ્યોએ જુદા જુદા અંકો ધારેલા છે. છતાં તે સઘળાંનો જવાબ હું તમને કર્ણપીશાચ્ચી દેવીની સહાયતાથી કહી આપું છું. એમ કહી એક કાગળના કડકાપર ૧૦૮) નો આંકડો લખી સરવેને વારા ફરતી બતાવવો. જેથી વગર પુછે સઘળાંના મનનો જવાબ કેમ જાણયો એ વીષે મંડળી અજાયબ થશે.

પ્રકરણ ૨ જું

"विविध वस्तु करणा धिकार."

૧ બનાવટી સોનું

ચોખ્ખું ત્રાંબુ ૧૦૦ ભાગ, કલાઇ ૧૭ ભાગ, મેગનીશીઆ ૬ ભાગ કુમરશીઅલ ટારટર ૯ ભાગ, નવસાર ૫ ભાગ, કળીચુનો ૪ ભાગ, પ્રથમ ત્રાંબાને ગાળી તેમાં ધીમે ધીમે નવસાર, ટારટર, ચુનો અને મેગનીશીઆ નાંખતા જવું પછી તે મેળવણીને અરધો કલાક સુધી હલાવ હલાવ કરી એક રસ થાય એટલે તેમાં કલાઇ નાંખી બધાને સાથે ઓગા

ળી દેવાં, જ્યારે બધી ચીજો પીંગળી એક રસ થાય કે તેના ઉપર ઢાંકણું દેવું. આ ધાતુમાં અને સોનામાં કંઇ તફાવત રહેતો નથી. કારણ તેનાં ગમે તેવાં પાતળા પતરાં પણ થઇ શકે છે. સરસઓપ ચઢી શકે છે. જલદી ઝાંખી પડતી નથી. અને જયારે ઝાંખા પડે ત્યારે લગા ર ખટાસ લેઇ ઘસવાથી મુળ હાલતમાં પાછી આવે છે.

૨ બનાવટી રૂપું.

તાંબુ ૨૯ ભાગ, જસત ૧૩ાા ભાગ, નીકલ ૬ ભાગ, કલાઇ ૧ ભાગ, એલ્યુમીના ૦ા ભાગ, બીસમથ ૦ા ભાગ, બધી ચીજોને જુદી જુદી ગાળી ને પછી મેળવી એકરસ કરવો. આ ધાતુમાં રૂપેરી ચળકાટ, મધુરો અવાજ, ગમે તે આકારમાં ટીપાઇ શકવું, ગમે તેવા બારીક તારમાં તણાઇ શકવું, ગમે તેવું વજન ખમી શકવું, મનપસંદ પાલીસ થવું, અને કદી પણ કાટ લાગ્યા સિવાય જેવોને તેવો ચળકાટ જાળવી રાખવો, આ પ્રમાણે સાત ખુબીઓ સમાયેલી છતાં તે જુજ ખર્ચમાં બની શકે છે.

૩ બનાવટી અફીણ.

એક શેર પોસ્તને પાણીમાં ભીંજાવી ખરલ કરી તે પાણી ગાળી લેવું. બાદ તેમાં નવટાંક ઝેરકચોળાં, અરધો શેર એળીઓ, તથા નવટાંક મસુરની દાળનો બારીક મેંદો મેળવી એક ચીનાઇ માટીના વાસણમાં ભરવું. બાદ ગુંદરને અળસીના તેલમાં મેળવી તેમાં ઉમેરવો અને તે ઉપર ગળજી ભીનો રસ નીચોવવો.

૪ બનાવટી કેસર.

મઠ નામના કઠોળને પાણીમાં એક પ્રહર સુધી ભીંજાવી રાખવા બાદ એક કપડામાં બાંધી ઉંચે લટકાવવા, જયારે તેમાંથી અંકુર (ફણગા) ફુટી નીકળે ત્યારે તેને છાંયે સુકવવા, જેથી સઘળા ફણગા ખરી પડશે. તે ફણગા સરવે એકત્ર કરી કેસુંડાંના રસમાં સાજી ખાર મેળવી તેમાં નાંખવા, જે બે મહીનાં પછી કાઢવા તો ઉતમ કેસર સરખા બની જશે,

૫ બનાવટી હીંગ.

ગોળ ચાર તોલા, સુંઠ ચાર તોલા, ગુગળ આઠ તોલા, અને એ રંડાના બીયાંની અંદરના ગોળા આઠ તોલા લેઇ ખરલ કરી તેમાં ત્રણ તોલા ઊંતમ હીંગ મેળવી પાણીમાં કાલવી ત્રણ દિવસ રહેવા દેઇ ચોથા દિવસે અનાજમાં દાટવું તે બીજા સાત દિવસે કાઢવું. જેથી ઉતમ હીંગ તઇયાર થશે.

૬ બનાવટી કપુર.

દશ તોલા ઉતમ જાતના ચોખા લેઇ તેનો ભાત કરવો, તે બરાબર સીજયા બાદ તેમાં ચારમાસા કપુર ઉમેરી ગાયના દુધમાં ચાર પ્રહર સુધી ખરલ કરી વાંસના મોટા નળ કંડામાં અંદરની બાજુએ તેનો એક આંગળ જાડાઇનો લેપ કરી છાંયે સુકવવું. બાદ કેળનાં ફુલો તોડી તેમાંથી જે દુધ (ચીક) નીકળે તેનાથી તેનળ કંડો ભરી તેના મહોંપર કપડું બાંધી ત્રણ દિવસ સુધી તાપમાં મુકી રાખવો. બાદ જમીનમાં પુરવો. એકવીશ, દિવસ થયા બાદ બહાર કાઢી તાપમાં એક દિવસ મુકી રાખી તેમાંનુ કપુર કાઢી લેઇ કપુર ભરવાના વાસણમાં ભરી રાખવું, આ કપુર અસલ પ્રમાણે થાય છે એમાં સંશયનથી.

૭ બનાવટી કસ્તુરી.

છછુંદરીનું લીલું ચામડું એક ભાગ, કોષ્ટ બે ભાગ, નાગરમોથ ત્રણ ભાગ, નખલા ચાર ભાગ, બાવચા પાંચ ભાગ એ જણસો એકત્ર કરવાથી કસ્તુરી સમાન પદારથ બને છે.

૮ બનાવટી હીંગળોક.

હરતાળ, પારો, અને શુદ્ધગંધક સમ ભાગ લેઇ ચુરણ કરી વાલુકાયંત્રમાં પકાવવો.

૯ બનાવટી ત્રાંબુ.

લોખંડના ભુકાને મહુડાના રસમાં ખરલ કરવો, બાદ જાંબાના રસમાં ચાર પ્રહર ખરલ કરી તેની પોટલી કરી ભેંસના છાણાના ઢગલામાં પુરી

રાખવી, સાત દિવસ થયા બાદ તેમાંથી કાઢી મુત્રમાં બુડાવી રાખવી. જેથી તે લોખંડનું પાકુ ત્રાંબુ થાય છે જે ફરીથી લોહત્વને પામતું નથી.

૧૦ બનાવટી કલાઇ.

હળદરનું ચુરણ થોરના દુધમાં મરદન કરી સુકવવું, આ પ્રમાણે સાત વખત કરવું. બાદ સીસું ઓગાળી તેના દશમા ભાગે ઉપલું ચુરણ નાંખી તે સીસું ત્રિફળા (હરડાં, બહેડાં, અને આંબળાં) ના કાઢાના જળમાં નાંખી ઠંડું પાડવું, બાદ ફરીથી તેનો રસ કરી તેમાં ઉપલું ચુરણ નાંખ્યા પછી તેમાં ટંકણ ખાર મેળવેલું માણસનું મુત્ર છાંટી ઠંડું પાડી વળી પાછું ઓગાળી માણસના મુત્રમાં રેડી ઠંડું પાડવું જેથી તેની ઉતમ કલાઇ થાય છે.

૧૧ બનાવટી સુખડ.

જુના લીંબડાના ઝાડના થડને એક હાથ ઊંચાઇ ભર રાખી ઉપરથી કાપી નાંખવું. બાદ તે રાખેલા એક હાથ ઠુંઠાને કોરી તેમાં સુગંધીદાર નવો ગુગળ ભરવો. બાદ તેના મથાળે તેનાજ લાકડાની ડગળી મારી સાંધા ઉપર માટી અને મીઠાનો લેપ કરી તેને સુકાવાદેઇ તે ઠુંઠાની આજુ બાજુ બન્ને બાજુએ મલી સવા હાથ લંબાઇ, પહોળાઇ અને સવા હાથ ઊંચાઇ સુધી અડાયાં છાંણાં ગોઠવી સળગાવવાં. અગની શિતળ થયા બાદ તે ઝાડનાં મુળીઆં કાઢી લેવાં જે ખરેખરી સુખડ જ નીકળે છે એમાં કંઇ પણ સંશય નથી.

૧૨ બનાવટી મધ.

બે શેર પાણીમાં પાંચ શેર ચોખી સફેદ સાકર નાંખી તેની સાડા ત્રણ તારની ચાસણી કરવી. ચાસણી ઉપર જેમ જેમ મેલ આવતો જાય તેમ.તેમ દુધ પાણી છાંટીને કાઢતા જવો, બાદ તેને નીચે ઊતારી તે ઠંડી થયા બાદ તેમાં એક શેર ખરું મધ અને ચાર પાંચ ટીપાં પીપરમીન્ટના અરકનાં નાંખી હલાવી એકત્ર કરવું.

૧૩ બનાવટી દુધ.

અઢીવાલ શુદ્ધ પાપડ ખારને નવટાંક પાણીમાં ઓગાળવો બાદ તેમાં અઢીશેર તાજું દુધ અને એક શેર ખાંડ નાંખી હલાવવું. પછી તે બધો એક છાછરી થાળીમાં નાંખી અંગારાપર મુકીને સઘળું પાણી ઉડાડી નાંખવું. અને નીચે રહેલો ભુકો સાફ બાટલીમાં ભરી સખત બુચ મારી તેપર મીણ અથવા લાખ ચોંટાડવી, જયારે જોઇએ ત્યારે આ ભુકા માંથી અઢી તોલા ભુકો લેઇ તેને ૧। શેર ગરમ પાણીમાં નાંખવો. એટલે જે ઠેકાણે દુધ ન મળે તે ઠેકાણે દુધની ગરજ સારશે. તેમજ ચા, અથવા કાફીમાં પણ કામ આવશે. આ રીત ઘણીજ ઉતમ છે.

૧૪ બનાવટી મોતી.

શંખભસ્મ, હીંગળોક, કમળનાં ફુલ, મોટા માછલાની આંખો, અને અનેક વખત ધોઇ શુદ્ધ કરેલું અબરખનું અતિ બારીક ચુરણ એ સરવે એકત્ર ખરલ કરી તેનાં ગોળ મોતી કરી એક એક મોતી એક એક વસ્ત્રમાં બાંધી તરતની વીયાએલી ઘેટી, અગર બકરીના દુધમાં (ખરેટામાં) તેમને એક દિવસ સુધી પકાવ્યા બાદ સાફ ધોઇ નાંખવાં.

૧૫ પેનકીલર.

સ્પીરીટ ઓફ કેમ્ફર ૨ અઉંસ, ટીંકચર કેપસિકમ ૧ અઉંસ, ટીકચર ઓફગવેઆક ०॥ અઉંસ, ટીંકચર મહુ ०॥ અઉંસ, આલકહોલ ૪ ઔસ, એ સઘળાં એકત્ર કરવાં.

૧૬ કાડલીવર ઓઇલ મિકસર.

બે ઇંડાંનો રસ, સાકરની બારીક ભુકી ૪ ઔંસ, બદામનું શુદ્ધ તેલ બે ટીપાં, નારંગીના ફુલોનું પાણી ૨ ઔંસ, એ સરવે એકત્ર કરી તે મિશ્રણની બરોબર કાડલીવર મેળવી ખુબ હલાવવું.

૧૭ સારસા પેરીલા

ખાંડેલી જેઠી મધ ૭ ઔંસ, કુટેલી સાસાફ્રસ છાલ ૧ પાઉંડ, પાણી ગાગાલન, સાસાફ્રસ તેલ ૧॥ દ્રામ, કઇન્ટર ગ્રીન તેલર દરામ, આલ

કહોલ ૫ા ઔંસ, પ્રથમ સાસાફ્રસ અને જેઠી મધ એ બન્નેને પાણીમાં મેળવી અરધો કલાક ઊકાળવાં, બાદ તે કાઢો ફલાનલના કપડાથી ગાળી લેઈ તેમાં પાંચ પાઉંડ સાદુ સરબત મેળવવું. તેમજ ઉપર લખેલાં બને તેલો આલ કહોલ સાથે મેળવી તેને મિશ્રણમાં મેળવવો. બાદ તે એકત્ર કરેલા સઘળા મિશ્રણને ખુબ હલાવવું.

૧૮ સોડા વોટર.

૩૦ ગ્રેન સોડા બાઈ કારબોનેટ લેઈ એક સોડાવાટરની બાટલીમાં ઘાલી ઠંડા પાણીથી ભરવી, સોડા અને પાણીનું બરોબર મિશ્રણ થયા બાદ તેમાં ૨૫) ગ્રેન ટારટરીક એસીડ નાંખવો, અને તરતજ ઘટ્ટ બુચ મારવો.

૧૯ લેમનેડ.

ટારટરીક એસીડ ૫૦ ભાગ, સોડા બાઈકારબોનેટ ૩૦ ભાગ, સાકર ૨૦ ભાગ, અને સુગંધ આવે એટલું લેમોનેડ એસેન્સ, આ પ્રમાણે જણસો લેઈ ચુરણ તઈયાર કરી રાખવું. જરૂર પડે ત્યારે પાણીમાં નાંખી ઉપયોગમાં લેવું.

૨૦ કોલન વોટર.

બરગોમેટ અરક ૧ આંઉસ, ગુલાબનો અરક ૧ આંઉસ, પોરચ્યુગલ અરક ૧ આંઉસ, નેરોલી ૦ાા આંઉસ, અને આલકહોલ ૮ ગેલન એ સરવે બંધ કરેલા વાસણમાં એકઠાં કરવાં.

૨૧ કપુરનાં પ્યાલાં.

માટીના બે ગ્લાસો લાવી તેમાંથી એકમાં કપુર ભરવું અને બીજા તેનીપર ઉંધો ઢાંકી તે બેઉની સંધિઓ ઘઉંના લોટની લાહીથી બરાબર રીતે બંધ કરી દેવી. બાદ તે ગ્લાસોને એક નાના ચુલા ઉપર અગર બે ઈંટો ઉપર મુકી તેઓની નીચે એક કોડીયું મુકી તેમાં કપુરના વજન જેટલું ઘી ભરી દીવો સળગાવવો, જેથી નિચેના પ્યાલામાંથી કપુર ઉડી જઈ ઉપરના પ્યાલામાં તેનું પ્યાલાના આકારે પડ બંધાઈ જશે. માટે

જ્યારે દીવો બળી રહે ત્યારે ગ્લાસોને ઉતારી લેઇ ઠંડા થયા બાદ છુટા પાડી ઉપરના માટીના ગ્લાસને આસ્તેથી ફોડી નાંખી તેમાંનો કપુરનો ગ્લાસ લેઇ લેવો.

૨૨ કપુરની માળા.

એક માટીના હાંલ્લામાં કપુર નાંખી તે કપુર ઉપર એક ગ્લાસ ઉંધો ઢાંકી તેના કાંના તથા હાંલ્લાના અંદરના ભાગના તળીઆ વચ્ચે રહેલો સાંધો ઘઉંના લોટની લાહીથી બરાબર રીતે બંધ કરી લેઇ હાંલ્લામાં તે ગ્લાસ ડુબે એટલું પાણી ભરવું. બાદ તે હાંલ્લાને ચુલે ચઢાવી નીચે મંદાગ્નિ કરી જ્યારે તે કપુરનો રસ થાય ત્યારે મણીકા પાડવાના સાંચામાં તે રસ રેડી દેવો. હાંલ્લાંમાંથી જલદી રસ કાઢવાની સરળ રીત એ છે કે હાંલ્લામાં જે ઠેકાણે કપુર મુકી ગ્લાસ ઢાંકેલો હોય તે જગોએ તળીએ કાંણું પાડવું જેથી પાણી આવશે નહી, આ રીતે કરેલા કપુરના રસનાં પ્યાલાં, મુરતિઓ, મણીકા અગર જે જાતના બીબામા રેડીએ તે આકાર બંધાઇ જાય છે.

૨૩ કોપીંગ પ્રેસ, કોપિયાગ્રાફ, કોપિયાગ્રાફ, રબરી છાપખાનું, ઓટો રાઈટર, સેન્ટો ફોલીઓ, સેકટોગ્રાફ વગેરે ભભકાદાર નામથી પ્રખ્યાત થયેલાં હાથથી છાપવાનાં અર્થાત એક નકલપરથી અનેક નકલો કરવાનાં સસ્તાં છાપખાનાં **બનાવવાની** યુકિત—૧ આંઉસ જીલ્યાટીન ઠંડા પાણીમાં અરધો કલાક ભીંજવી રાખવું, જેથી તે નરમ થઇ ફુલશે પછી તેમાંનું પાણી કાઢી નાંખી તે જીલ્યાટીનમાં ૪ આંઉસ ગ્લીસેરાઇન ઉમેરવું, અને તે ધીમા દેવતાપર રાખી પીંગળવા દેવું, પીંગળવા લાગે કે તેમાં ખડીની બારીક વસ્ત્રગાળ કરેલી ભુકી નાંખવી, અને તેના ગાંગડા ન બાઝી જાય એવી રીતે વારંવાર હલાવતા રહેવું. સઘળી ચીજો પીંગળી એકરસ થયા પછી એક કારડના આકાર કદના જસતના ડબામાં તે રેડવું અને કચરો ન પડે એવી જગામાં તે રાખવુ જે સુમારે બાર

કહ્યાકે ઘટ થઇ ઉપયોગમાં લેવા સરખું થશે. ઘટ થશે તોપણ તે નરમ જેવું લાગશે પરંતુ હાથે ચોટી આવશે નહી; ગરમી એક સરખી અને મંદ લાગવાને માટે એક પાણી ભરેલા વાસણમાં આ મિશ્રણનું વાસણ મુકી તેને દેવતાની આંચ આપવી જેથી પાણી ગરમ થઇ તેની ગરમીથી આ મિશ્રણ પીંગળશે.

ઉપર મુજબ છાપવાનો સંચો તઇયાર કરવાની રીત થઇ હવે છાપ વાની શાહી તઇયાર કરવાની રીત લખીએ છીએ, બજારમાં એની લાઇન કલર એટલે શાહીનો રંગ વેચાતો મળે છે તે પૈકી ઉચો રંગ ૯૦ ગ્રેન લેવો, સરવ પ્રકારના રંગોમાં જાંબુઓ (3 B. Methy violet) રંગ લેવો વધારે સારો છે; માટે રંગ લેવો તે કાંઉસમાં લખેલી છાપનો લેવો. અને તે ૧ આંઉસ પાણીમાં ઓગાળવો, બરાબર ઓગળ્યા બાદ તેમાં થોડુંએક ગ્લીસારીન તથા સ્પીરીત વાઇનનાં સાત, આઠ ટીપાં નાંખવાં; જેથી શાહી ઘણી સરસ જાતની બનશે. એ મુજબ શાહી કરી એક કાગ ળનો ટુકડો સંચાના આકાર કદના માપનો લેઇ તેનાપર આપણે જે મજ કુર લખવો હોય તે આ શાહીથી સફાઇદાર લખી બરોબર સુકાવા દેવો અને બીજા છાપવાના કાગળો સ્પંજ (વાદળી)થી ભીંજાવી રાખવા.

૩ નકલો છાપવી—કોપી સુકાઇ તઇયાર થઇ એટલે તે છાપખા નાના ડબામાંના મિશ્રણુપર બરાબર સરખી રહે તેમ ઉંધી મુકી તેની ઉપર સફાઇથી પોચા હાથે સરખો હાથ ફેરવવો, અને પછી સફાઇથી તે કાગળ ઉચકી લેવો, જેથી સરવ મજકુર ડબામાંના મિશ્રણુપર ઉલટો ઉઠેલો દેખાશે. પછી ભીંજવી રાખેલા કાગળો પૈકી એક એક કાગળ લેઇ તે મિશ્રણુપર રાખવો, અને પ્રથમ પ્રમાણે પોચા હાથથી દાબી પ્રત કાઢી લેવી, જરૂર જેટલી પ્રતો નિકળે ત્યાં સુધી એમ કાઢવી પ્રતો વધારે ઓછી નિકળવી એ ઘણું કરી શાહી અને છાપખાના ઉપર આધાર છે; જો શાહી અને છાપખાનું સારૂં થયું હોય તો એકી વખતે ૫૦ પ્રતો સુધી ,૨૫૭૮ નિકળે છે, આપણે જોઇએ તેટલી પ્રતો કાઢયા પછી ભીના

સ્પંજથી છાપખાનાપરનો મજકુર ભુંસી નાંખવો, તથા બીજા સ્પંજથી છાપખાનું સાફ કરવું, અને પછી બીજા દીવસે ઉપયોગમાં લેવું.

૪ છાપખાનું બગડી જાય ત્યારે કેમ સાફ કરવું—કેટલાક દિવસો બાદ છાપખાનાના મિશ્રણમાં શાહી ભરાઇ જઇ નકામું થઇ ગયા જેવું જોવામાં આવશે. એમ થાય ત્યારે તે મિશ્રણ અગ્નિપર રાખી પીગળવા દેવું, અને તે ઘટ થશે એમ લાગે ત્યારે તેમાં થોડું ગ્લિસરીન નાંખવું, જેથી પ્રથમ પ્રમાણેજ તઇયાર થશે. કારડ સાઇઝનો એ પ્રેસ બજાર માં વેચાતો લેવા જઇએ તો ૨—૩ રૂપીઆ પડે છે, પરંતુ ઘેર આગળ તઇયાર કરવાથી બાર, ચઉદ આનામાં તઇયાર થાય છે.

બીજી રીત.

જીલ્યાટિન ૧ ભાગ, પાણી ૩ાા ભાગ, ગ્લીસીરીન ૩ાા ભાગ, કેઓલીન ૦ાા ભાગ એ પ્રમાણે છાપખાનાના મિશ્રણ સારૂ ચીજો લેઇ બાકી સરવ રીત ઉપર મુજબજ કરવી, આ મિશારણ જલદીથી ઘટ થાય છે.

૨૪ વીજળીની વીંટીઓ.

આપણને પસંદ પડે તેવા નમુનાની પીતળની વીંટીઓ પીતળનું ઓતકામ કરનારા પાસે બનાવરાવી પછી તે કાનસ તથા પાલીસ પેપરથી ઘસી સાફ કરવી, બાદ તે દરેક વીંટીના ખડાની જગોએ ચાર બારીક કાંણાં પાડી તેમાં જસત તથા ત્રાંબાની ચુકો બેસાડવી અને તેઓની ટોચો કાનસથી સાફ કરવી એટલે વીજળીની વીંટીઓ તઇયાર થઇ, કારણ તાંબા અને જસતના મેળાપમાં કુદરતી રીતે વીજળી ઉત્પન્ન થવાનો ગુણ હોવાથી એ રીતે ઉત્પન્ન થાય છે, જેથી તે વીંટી આપણી આંગળીએ રાખવાથી આપણા શરીરમાં વીજળી દાખલ થઇ લોહી વિકારનાં કેટલાંક દરદ સારાં કરે છે, એવીજ રીતે વીજળીનાં કડાં, લેખણો, પુતળાં વીગેરે દરેક ચીજ બનાવી શકાય છે.

૨૫ બનાવટી સ્લેટ

બારીક કાળી રેતી ૪૧ ભાગ, કાજળ ૪ ભાગ, બેલતેલ ૫ ભાગ એ ચીજો એકઠી કરી ખુબ સીજવવી, અને પછી બરશ (કુચા)થી લગાડવા જેવું પાતળું થાય એટલું તેમાં સ્પીરીટ ઓફ ટરપેન્ટાઇન નાંખી કાગળના પાતળા પુંઠા (પેસ્ટબોરડ)ને બરશવતી તેનો લેપ કરવો, તે સુકાયા પછી બીજી વખત, તથા ત્રીજી વખત એ પ્રમાણે લગાડી તે બરાબર સુકાયા બાદ એક કપડાનો મોટો કડકો સ્પીરીટ ઓફ ટરપેન્ટાઇનમાં ભીંજવી તે પુંઠાપર ફેરવવો, અને તેપર લગાડેલું મિશરણ બધી જગોએ સરખું લાગી સફાઇદાર થાય તેમ કરવું. આવી રીતે ફુટવા તુટવાની ફીકર વગરની અને સારી ટકાઉ સ્લેટો તથા ડાયરી બુકો બને છે, અને વળી કીંમતમાં પણ સસ્તી પડવા ઉપરાંત તેનાપર પત્થર પેનથી ઘણી સારી રીતે લખી શકાય છે. આશા છે કે કોઇ ઉદ્યમી માણસ આ કળાનો સારો ઉપયોગ કરશે.

૨૬ પારાનાં પ્યાલાં, ગોળીઓ, મુરતીઓ વિગેરે કરવાની રીત.

લોઢાની કડાઇને દેવતાપર રાખી તેમાં મોરથુથાનો કપડ છાણ ભુકો નાંખી તેપર પારો નાંખી તેનાપર મીઠું નાંખવું. પછી તેપર એક પ્યાલો ઉંધો ઢાંકી તેની કીનારીમાંથી પવન ન જાય માટે ઘઊંના ભીના આટાથી તેની સંધિઓ બંધ કરી લેવી, બાદ તે કડાઇમાં પાણી રેડી નિચે અગ્નિ સળગાવવો, પારો સીજીને લાલ થાય ત્યારે કડાઇ નીચે ઉતારવી. બાદ તેની ઇચ્છાનુસાર વસ્તુઓ બનાવી સુકવવી, સુકાયાબાદ ડોલાયંત્રમાં બકરીનું મુત્ર ભરી તેમાં પારાની ચીજો નાંખી પકવવી; જેથી તે સ્વચ્છ સફેદ રંગની બની રૂપા સરખી દેખાશે.

બીજી રીત

પારા અને કલાઇને ખરલમાં નાંખી દેવચંપાના દુધ સાથે ખરલ કરી તેઓને અગ્નિપર મુકી રસ કરી જેવો આકાર બનાવવો હોય તેવા બીબામાં રેડવી.

ત્રીજી રીત.

અળસીના તેલને ઊકાળી તેમાં પારાને જરા ગરમ કરી નાંખવાથી ઘણુ જામી જાય છે. બાદ તેની જોઈએ તે ચીજ બનાવવી.

ચોથી રીત.

પારાને અંકોલના તેલ સાથે ખરલ કરવાથી જામી જાય છે. બાદ તેની જોઇએ તે ચીજ બનાવવી.

ઉપરની ત્રણે રીતોથી થયેલી ચીજોને વધારે કઠણ કરવી હોય તે કેટલાક દિવસ સુધી લીંબુના રસમાં ડુબાવી રાખવી.

૧૫ ગંધકનાં પ્યાલાં.

પાછળ કપુરનાં પ્યાલાં બનાવવાની જે રીત લખી છે, તેજ રીતથી ગંધકનાં પ્યાલા પણ બનાવવા, તફાવત માત્ર એટલોજ કે તેમાં કપુરને બદલે ગંધકનો ઉપયોગ કરવો.

૧૩ વાસુદેવ પ્યાલું.

આ પ્યાલાં મથુરાં તરફના લોકો બનાવી વેચે છે એની બનાવટ એમ હોય છે કે એક પીતળના પ્યાલામાં વાસુદેવની પીતળની મુરતી ઊભી બેસાડેલી હોય છે, જેના બન્ને હાથ કમર આગળ એકઠા કરી ત્યાં આગળ તે હાથો ઉપર શ્રી કરૂષ્ણ ભગવાનની મુરતી આડી સુવાડી રાખેલી હોય છે. એવી રીતે બનાવેલાં આ પ્યાલાંઓ વેચનારા એમ દલીલ બતાવે છે કે જયારે કંસરાયના ભયને લીધે શ્રી વાસુદેવ તરતનાજ જન્મેલા શ્રીકરૂષ્ણને મથુરાંમાંથી લેઇને મધ્ય રાત્રીના સમયે ગોકુળમાં શ્રી નંદરાયના ત્યાં મુકવા જતા હતા, ત્યારે ચાલતાં ચાલતાં જુમનાજી આગ ળ આવ્યા તે વખતે શ્રી જુમનાજીમાં ઘણા જોરમાં પુર આવેલું હતુ; તેથી હવે સામે કીનારે કેમ જવાશે એવા વિચારમાં પડી વાસુદેવ શ્રી જુમનાજીના પાણીનો અડસટો જોવા નીચા નમ્યા, તે વખત શ્રીકરૂષ્ણ ભગવાનના પગનો અંગુઠો શ્રી જુમનાજીના જળને અડી ગયો, જેથી તરતજ સઘળુ પુર ઉતરી જઇ એકદમ ઉતાર થઇ ગયો. તેજ મુજબ આ

પ્યાલામાં પણ એવો ચમત્કાર છે કે તેમાં ડબલ પડદો આ કોઈ જગો એ કાણું નથી, જેથી તમે તેમાં પાણી ભરવા શરૂ કરશો તો તેમાંથી એક ટપકું પાણી પણ બહાર જશે નહી. પરંતુ તમે જયારે પાણી ભરતાં ભરતાં શ્રીકરૂષણના પગના અંગુઠાને અડે ત્યાં સુધી પાણી ભરશો, ત્યાંર એકદમ તે પ્યાલામાંથી સઘળું પાણી ગુમ થઈ જઈ પ્યાલો તદન કોરો થઇ જઇ એ પાણી કયાં ગયું તેની કોઇને ખબર પણ પડશે નહી એવો એ પ્યાલામાં ચમત્કાર છે.

હવે તેનો ખુલાસો એમ છે કે કંસરાયના વખતમાં તો ગમે તેમ બન્યું હશે, તેના સત્યાસત્યનો વિચાર કરવાનું આ સ્થળે આપણને કારણ નથી; પરંતુ જે લોક ઉપલા પ્યાલાથી એ ચમત્કાર કરી બતાવે છે તેમાં તો લુચ્ચાઇ સિવાય બીજું કંઇ નથી. અને તે લુચ્ચાઇ પ્યાલાની કે કરૂષ્ણની બનાવટમાં નહી પરંતુ વાસુદેવની બનાવટમાંજ હોય છે, તે એવા રીતે કે વાસુદેવના બંને પગ તથા કમર પોલી હોવાથી તે મલી એક ચીમટાના આકારની નળીનું કામ સારે છે. હવે પ્યાલાના તળીએ વાસુદેવના જે બે પગ જડેલા હોય છે, તે પૈકી એક પગ પ્યાલાના તળીઆ સાથે ન જડતાં તેના અને પ્યાલાના તળીઆ વચે થોડું અંતર રાખેલું હોય છે. જયારે બીજો પગ પ્યાલાના તળીઆ સાથે બરાબર જડી લેઈ તેના નીચેના પ્યાલાના તળીઆમાં આરપાર કાણું પાડેલું હોય છે. જેથી આપણે પ્યાલામાં જેમ જેમ પાણી રેડવા શરૂ કરીએ છીએ, તેમ તેમ પ્યાલાથી અલગ રાખેલા પોલા પગમાં પણ ભરાતું જાય છે. એમ ભરાતાં ભરાતાં જયારે છેક વાસુદેવ કમરપુર હુબે એટલું પાણી પ્યાલામાં ભરાય છે, ત્યારે તે પોલો પગ પણ કમર સુધી ભરાઇ ગયેલો હોવાથી તરતજ તેમાંનું પાણી કમરના પોલાણના રસ્તે થઇ બીજા પગ વાટે પાછું નિચે ઉતરવા શરૂ કરે છે; અને એ રીતે પાણીને વહેવાની ગતિ મલી કે તરતજ ઝપાટાબંધ તે આખા ગ્લાસનું પાણી બીજા પગ વાટે થઇ ગ્લાસના તળીએ નિકળી જાય છે, કારણ તે બીજા પગ નીચેથી ગ્લાસમાં

આરપાર કાણું રાખેલું હોય છે, એવી રીતે આકરષણ ગતિના આધારે પાણી નિકળી જાય છે, છતાં ભોળા ભાવિકો શ્રી વાસુદેવની કમર આગળ રાખેલી પીતળની શ્રી કરૂષ્ણ ભગવાનની મુરતિના પ્રતાપે એ બન્યું એમ જાણી ઠગાય છે.

ઉપસંહાર.

આ પ્રકરણમાં લખવામાં આવેલી જુદી જુદી બનાવટો પૈકી એકાદ, એ બનાવટો હાથ કરી લેનાર મનુષ્ય સુખે પોતાનું ગુજરાન ચલાવી શકશે એમાં શક નથી, પરંતુ એવી રીતે ખાસ બનાવટથી કરેલી ચીજને ખરાને નામે વેચનારા માણસથી આ ગ્રંથના વાંચકો ઠગાય નહી; માટે અમે કેટલીક જાતની બનાવટો પારખી કાઢવાની યુકિતઓ પણ નીચે લખીએ છીએ.

સોનાને કસોટીપર ઘસવાથી જે ડાઘ પડે તેપર સુંખારના તેજાબનું ટીપું નાંખી જોવું, જો ખરૂં સોનું હશે તો ડાઘ કાયમજ રહેશે અને જો ડાઘ જતો રહે તો બનાવટી સમજવું.

રૂપાને મીઠાના તેજાબમાં નાંખી જોવું જો ખરૂં હશે તો પીગળશે નહી.

પરવાળાને અગ્નિપર નાંખવું જો ખરૂં હશે તો જલદી બળશે નહી.

હાથીદાંતને ચોખ્ખા ફોસફોરીક આસીડમાં નાંખી થોડી વાર રહેવા દેઇ ઠંડા પાણીથી ધોઇ નાંખવો, જો ખરો હશે તો સ્થિતિસ્થાપક થશે.

એક ભાગ સાબુની કરચો ને ૬ ભાગ સ્પીરીટ ઓફ વાઇનની સાથે બાટલીમાં નાંખી બુચ મારવો, જો સારો હશે તો સ્પીરીટ સાથે મળી જશે.

લીંડીપીંપરને ગરમ પાણીમાં મેળવી જોવી, જો બનાવટી હશે તો પાણી તેલના આશ વાળું થયેલું માલુમ પડશે. તથા વાસ પણ બીજી જાતનો આવશે.

અફીણને ઓગાળી કસુંબો કરતાં તે એકજ રંગનો જણાય, તથા તેના ખાવાથી મગજ ચડે નહી તો ઉત્તમ જાણવું.

કેસરને ગંધકના તેજાબમાં નાંખવું જો ખરૂં હશે તો તેનો રંગ કાળો થઇ લાલ થશે અને બનાવટી હશે તો કાળું થઇ પછી લીલું થશે.

હીંગના કાંકરાને બતીપર ધરવાથી જો ખરો હશે તો તરતજ કપુરની માફક સળગી ઉઠશે, કપુર તેનાં પ્યાલાં, માળાઓ વગેરેને ડમરૂં યંત્રમાં મુકવાં જો ભેગ વગરનાં હશે તો નીચેના હાંલ્લામાં કંઇ ન રહેતાં સઘળું કપુર ઉપલા હાંલ્લામાં જઇ ચોંટશે. અને ભેગ હશે તો જે ચીજનો ભેગ હશે તે અગર તે બળીને થયેલી તેની રાખ નીચેના હાંલ્લામાં રહેશે. કલાઇની ઉપર સફેદ કપડું ઘસવું જો ભેગ હશે તો કપડાપર કાળો ડાઘ પડશે. મધને કોડીઆમાં પુરી તેમાં દીવેટ નાંખી દીવો સળગાવવો જો સારૂં મધ હશે તો દીવો બળશે, નહી તો બુજાઇ જશે.

દુધની અંદર સોય બોળવી જો નીર્ભેળ હશે તો સોયની અણી સાથે દુધનું ટપકું બાઝી રહેશે, અને ભેળ હશે તો સોય ખાલીજ નિકળશે.

કોડલીવર, પેનકીલર વગેરે માટે તેના બનાવનારનો મારક તપાસી જોવો, સોડાવોટર, લેમનેડ, વગેરે ને હલાવી જોવાં જો તે ખરાં હશે તો તેમાં ઉભરો આવશે.

વીજળીની વીંટીઓપર ચાક ઘસી જોવી, જો તે ખરી હશે તો તેમાં ગરમી આવેલી માલુમ પડશે.

પારાનાં પ્યાલાં, ગોળીઓ, મુરતિઓ, વગેરેને ડમરૂં યંત્રમાં મુકી જોવાથી તેમાં જો ધાતુનો ભેળ હશે તો નીચેના હાંલ્લામાં તે ધાતુનો અંશ રહેશે, અને જો પારાની ચીજો ફકત વનસપતિનાજ રસમાં બાંધેલી હશે, તો નીચેના હાંલ્લામાં કંઇ ન રહેતાં સઘળો પારો ઉપરના હાંલ્લામાં જઇ ચોંટશે.

ચાંબાપર સુરાખારના તેજાબનું એક ટીપું નાખવું, તેથી જો તેમાં ગજવેલ અગર લોઢાનો ભેગ હશે તો તેની ઉપર કાળો અથવા ભુરો ડાઘ પડશે.

વાસુદેવ પ્યાલાની અંદરની શ્રી વાસુદેવની મુરતિના એક પગ અને પ્યાલાની વચ્ચે જે અંતર રાખવામાં આવ્યું હોય, તે મીણથી પુરી નાંખવું; જેથી તે પોલા પગ વાટે પાણી ઉપર ન ચડી બીજા પગ વાટે નિકળશે નહીં.

પ્રકરણ ત્રીજું.

અથજલ શીરાજ્ઞાનં.

હવે સરવે લોકોને ઉપયોગી એવા કુવા, વાવ વગેરે જળાશય ખોદવા પહેલાં જમીનની પરીક્ષા કરી તેમાં કેટલી ઊંડાઇએ પાણી રહેલું છે; તથા તે પાણી ખારૂં છે, કે મીઠું, વગેરે જાણવાની યુક્તિઓ, તેમજ જમીન ખોદતાં તેમાં આવનારા પદારથોની અગમ ચેતીઓ, અને વખત પર પાણી થતા પહેલાં કઠણ પતથરનું પડ આવે તો તેને ફોડવાના ઉપાયો વરાહમિહિરકરૂત બૃહત સંહિતા તથા કૌતુક ચિંતામણી વગેરે ગ્રંથોના આધારે લખું છું.

૧—જાંબાના ઝાડ પાસે સાપનો રાફડો હોય (જે પ્રથમ ઉધેઈ નાના ઝીણા કીડાઓ બનાવે છે અને પાછળથી તેમાં સાપ આવી ભરાઇ જાય છે) તો તે રાફડાની દક્ષિણ બાજુએ ખોદવાથી સાત હાથ ઊંડા ઈપર મીઠા અને અખુટ પાણીનો પ્રવાહ મલે છે. તેની નિશાનીએ છે કે તે જગો આગળ કમર પુર ખોદતાંજ માછલાં અને કબુતરના રંગના પત્થર, અને નીલા રંગની માટી દેખાય છે. બાદ ત્યાં અગાધ પાણી મલી આવે છે.

૨—ઊંબરાના ઝાડની પાસે જો રાફડો હોય, તો ત્યાંથી પશ્ચિમ દીશા તરફ ત્રણ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી નવ હાથ ઉંડાઇએ પાણી મલે છે.

૩—બોરના ઝાડથી પુરવ દીશાએ રાફડો હોય, તો ત્યાંથી પશ્ચિમ દીશા તરફ સાડા દશ હાથ ઊંડાઇએ પાણી છે એમ જાણવું. તેની નીશાની એ છે કે તયાં આગળ કમર પુર ખોદતાં સફેદ ગરોળી (ગર્ભલી) નીકળે છે.

૪—બીલી અને ઊંબરાનું ઝાડ જે ઠેકાણે એકઠાં ઉગેલાં હોય તયાંથી દક્ષિણ દીશા ભણી ત્રણ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી સાડાદશ હાથ ઊંડાઇએ પાણી નિકળે છે.

૫—બહેડાના ઝાડ આગળ રાફડો હોય તો તયાંથી એક હાથ દુર ખોદવાથી સોળ હાથ ઊંડાઇપર પાણી મળે છે.

૬—કોઇ પણ ઝાડ નીચે દેડકાં રહેતાં હોય, તો તયાંથી ચાર હાથ દુર જગોપર બાર હાથ ઊંડાઇ સુધી ખોદવાથી પાણી મલે છે.

૭—જે જગોપર પાણીનો આધાર બીલકુલ નહીં હોવા છતાં મંદારનું ઝાડ ઉગેલું હોય, તો તેની પુરવ દીશાએ ત્રણ હાથ દુર જગા પર ખોદવાથી દક્ષિણ દીશા તરફ વહેનારી પાણીની આય સાંપડશે તેની નીશાની એ કે નીલા કમળના રંગની માટી, તથા કબુતરના રંગના પથરા જેટલી ઊંડાઇપર નિકળશે, ત્યાંથી હાથભર નિચે ખોદવાથી બકરા ના શરીર માફક વાસ મારતી માટી નિકળી તરતજ લગાર ખારાશવાળું સ્વચ્છ પાણી નિકળશે.

૮—કરંજ (કણજ)ના ઝાડથી દક્ષિણ દિશામાં જો રાફડો હોય, તો તેની દક્ષિણ બાજુએ બે હાથ દુર જગોપર સાડાદશ હાથ ખોદવાથી પાણી મલે છે. તેની નીશાની એ કે પ્રથમ કમરપુર ખોદતાં એક કાચબો નિકળશે. બાદ થોડોક ઉંડાઈપર એક પુરવ દિશા તરફ વહેનારો હલકો, અને ઉત્તર દીશા તરફ વહેનારો પાણીનો મજબુત પ્રવાહ માલુમ પડશે,

પરંતુ તેની નીચે પથ્થરનું પડ હશે જે પડ કાઢી નાંખ્યા બાદજ નિર્ભય પાણી થશે.

૯—જેની ઉપર દરભ અને ધરો ઊગેલાં હોય એવો રાફડો જો તિલક વૃક્ષ (એ ઝાડના ફુલ તલના ફુલ જેવાં હોય છે)ની દક્ષિણે હોય તો તેની પશ્ચિમ બાજુએ સાડાસત્તર હાથ ઊંડું ખોદવાથી પુરવ દિશા તરફ વહેનારો પાણીનો ઝરો હાથ લાગશે.

૧૦—કદંબના ઝાડથી પશ્ચિમ દીશાએ રાફડો હોય, તો તેની દક્ષિણુ બાજુએ ત્રણ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી સાડાદશ હાથ ઊંડાઇપર કદીપણુ ન ખુટનારો અને ઉતર ઢીશા તરફ વહેનારો પાણીનો સ્વાદી પટ ઝરો મલી આવે છે. તેની નીશાની એ કે સાડાત્રણુ હાથ ખોદયા બાદ માછલાના રંગનાં દેડકાં તથા માટી નિકળે છે.

૧૧—નાળીએર અગર તાડનું ઝાડ રાફડા પરજ વધેલું હોય તો તેથી પશચીમ દીશા તરફ છ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી ચૌદ હાથ ઊંડાઇપર પાણી મળે છે.

૧૨—આસુંદરાના ઝાડથી ઉતર દીશામાં રાફડો, અગર બોરનું ઝાડ હોય તો તયાંથી ઉતર દીશાએ છ હાથ જગાપર ખોદવાથી બાર હાથ ઊંડાઇએ પાણી મળે છે. એની નીશાની એ કે:–એક પુરૂષભર ખોદતાં કાચબો, કાળાશ પડતા પથર, અને રેતી મિશ્રીત માટી આવશે. અને તયાં એક દક્ષિણુ તરફ અને બીજો ઊતર તરફ વહેનારો એવા બે પાણીના ઝરા માલુમ પડશે.

૧૩—અરજુન (સાદડ) વૃક્ષની ઉતરે રાફડો હોય તો તયાંથી (રાફડાની) પુરવ દીશાએ છ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી ૨૮ હાથ ઊંડાઇપર ઊતર દક્ષિણુ, અને દક્ષિણુ ઉતર એમ વહેનારા બે પાણીના અખુટ ઝરા હોય છે. તેની નિશાની એ કે: એક પુરૂષ ભર ખોદતાં કાળો સરપ, પીળી માટી, અને પાસું પત્ર (   )ના રંગના પત્થર નજરે પડે છે.

૧૪ કોઈ ઝાડનું એકજ ડાળું ઘણું નમી ગએલું હોય અગર ફીક્કુ પડી ગયેલું હોય, તો તેની નિચે એક પુરૂષ ભર ખોદવાથી પાણી નિકળે છે.

૧૫—જ્યાં આગળ ઝાડનાં પાનાં, ફળ વગેરેમાં હમેશાં વીકાર થયેલો માલુમ પડે છે એટલે જે ઝાડને જેવાં ફળ, ફુલ, પાનાં વગેરે આવવાં જોઇએ તેવાં ન આવતાં જુદીજ જાતનાં આવે છે, ત્યાં આગળ તે ઝાડથી ત્રણ હાથ દુર જગોપર ખોદવાથી ચઉદ હાથ ઊંડાઇપર પાણી મલે છે.

૧૬—પીલું (જાળ, વરખડો, વગદો,) ના ઝાડની ઇશાન દીશાએ રાફડો હોય, તો ત્યાંથી પશ્ચીમ બાજુએ ખોદવાથી સાડા સત્તર હાથ ઉંડાઇપર ઉત્તર દીશા તરફ વહેનારો પાણીનો અખુટ ઝરો હાથ લાગે છે.

૧૭—પાણીના આશરા વગરની જે જગોપર સારસાં, ચક્રવાક, બગલાં, કાગડા વગેરે પક્ષીઓ હમેંશાં જથાબંધ રહેતાં હોય, ત્યાં આગળ ખોદવાથી જરૂર પાણી નિકળે છે.

૧૮—જે જગોપરનાં ઝાડો ઊનાળા, શિયાળા, અને ચોમાસામાં એટલે બારે માસ લીલાં છમ અને પાનાંવાળાં રહેતાં હોય, ત્યાં પણ નજીક પાણી હોય છે.

૧૯—ગ્રીષ્મ રતુના અતિ સખ્ત તાપથી પણ જે જગોપરનું ધરો વગેરે ઘાસ સુકાઇ ન જતાં લીલુંજ રહે છે. તેમજ તે ઘાસને કાપી લીધા બાદ પણ જલદીજ પાછું જેમને તેમ વધે છે, તે ઠેકાણે ખચીત પાણી હોય છે.

૨૦—પાસે પાસે ઘણાં ઝાડ હોવા છતાં પણ જે એકજ ઝાડપર હમેંશાં પક્ષીઓ રહેતાં હોય ત્યાં પણ નજીક પાણી હોય છે.

૨૧—પાણી વગરની જગોમાં જો નેતરડી, નગોડ, બેપણી (બેયણાં) સતાવરી, દારૂડીઓ એંખરો, વગડાઊ કેળ, વગેરે પાણીનેજ આશરે રહેનારાં ઝાડ જથા બંધ ઊગી સદાકાળ લીલાં રહેતાં હોય તો ત્યાં પણ પાણી થાય છે.

૨૨—જે જગોપર વીરણનાં ભોથાં ઘણાં થતાં હોય તેમજ અનેક જાતની સુકુમાર વનસ્પતિ ઊનાળામાં પણ નવ પલ્લવ રહેતી હોય ત્યાં પણ પાણી મળે છે.

૨૩—આજુબાજુ ઊંચાણ જમીન હોય તેની વચમાં જયાં એકદમ નિચાણ જમીન હોય તયાં પણ જરૂર પાણી મલે છે.

૨૪—જયાં આગળ ખોદતાં ચીકણી માટી અગર સુકી રેતીનું ભાઠું આવે છે તયાં આગળ જલદી પાણી થતું નથી.

૨૫—ડુંગરાની પથરવાળી જમીનમાં પણ પાણી જલદી થતું નથી.

૨૬—કુવો ખોદતાં જો તેમાં તુટે નહીં એવા કઠણ પથ્થરનું પડ આવે તો તેપર અગ્નિ પેટવી લાલ ચોળ કરવું, બાદ તેપર ચુનાનું પાણી છાંટી બુઝવવું જેથી જલદી ફુટે છે.

૨૭—અગર પથ્થરના પડને અગ્નિ સમાન ગરમ કરીને તેનાપર ફટકડી, માક્ષિકભસ્મ, અને ચુનાને પાણીમાં મેળવી છાંટવાથી જલદી ફુટે છે.

इतिजलशिराज्ञानम् ॥

સ્પીરીચ્યુએલીઝમ.

સ્પીરીચ્યુ એલીઝમ એટલે કેટલાંક વરસ થયાં મરણ પામેલા માણસના આત્માને આપણી રૂબરૂમાં બોલાવી તેની સાથે વાતચિત કરવાની વિદ્યા કેટલાંક વરસ થયાં અમેરીકા, યુરોપ વગેરે ખંડોમાં ઘણી ધામધુમથી ચાલે છે; તેમજ આપણા દેશમાં પણ કેટલાક સ્થળે થિઓસોફીકલ નામની સોસાઇટીની શાખાઓ સ્થાપન થએલી છે, તેમાં એ વિદ્યાનો પ્રચાર ચાલુ જોવામાં આવે છે, પરંતુ ગુરજ્જર બંધુઓમાં તે વિષેની જોઇએ તેવી માહીતી ન હોવાથી તેઓમાંથી ઘણોક ભાગ તે વિદ્યાનો લાભ લેઇ શકતી નથી; એમ જાણી મારા પોતાના અનુભવના આધારે (તે વિદયા વિષે સઘળું વિવેચન ન કરતાં ફ્કત) કોઇ પણ મરણ પામેલા માણસના આત્માને કેવી રીતથી બોલાવવો, તથા તેના આવ્યા બાદ કેમ વરતણુક ચલાવવી, ઇત્યાદિ જાણવા યોગ્ય માહીતી સંક્ષેપમાં લખું છું, જે વાંચી તે વિદયા વિષે વહેમ ધરાવનાર અગર અજાયબ થનારા શખ્સો મારા લેખ પ્રમાણે પ્રયોગ કરી પોતાની ખાત્રી કરી લેશે. જો કોઇને આ વિદયા વિષે વધારે માહીતી મેળવવા ઇચ્છા હોય તો અમને રૂબરૂમાં મલવાથી તેને આ વિદયાની સત્યતા સિદ્ધ કરી આપવામાં આવશે.

૧—આ વિદયા ચકર માંડીને (ગોળ રીતે કેટલાંક માણસોએ) બેસવાથી સિદ્ધ થાય છે.

૨—ચકર માંડવાની રીત એમ છે કે એક સ્વચ્છ હવાવાળા એકાંત મકાનમાં એક ગોળ ટેબલ મુકી તેની ચારે બાજુએ ગોળાકાર રીતે ખુરશીઓ ગોઠવવી, જો ખુરશીઓમાં કપડા અગર ચામડાની ગાદીને બદલે

નેતર ભરીને અથવા લાકડાનાં પાટીઆં જડીને બેઠકો કરેલી હશે તો વધારે સારૂં.

૩—ચકર દિવસે માંડવા કરતાં રાત્રિએ માંડવું એ વધારે સારૂં છે, માટે ઘણું કરી રાત્રિના નવ દશ વાગ્યાના સુમારે માંડવું.

૪—ત્રણથી ઓછાં અને દશથી વધારે માણસોએ કદી પણ ચકરમાં બેસવું નહી.

૫—ચકરમાં બેસનાર સઘળાં માણસોએ ટેબલની આસપાસ ગોઠવેલી ખુરશીઓપર બેસી ટેબલપર પોતાના બન્ને હાથ રાખી ચકર બનાવવું, તે એવી રીતે કે એક માણસનો જમણો હાથ તો બીજાનો ડાબો હાથ, એમ દરેક માણસના હાથ એક બીજા સાથે જોડીને ટેબલપર મુકવા. તેથી ટેબલપર સઘળા માણસોના હાથો મળીને એક ગોળ ચકર (કુંડાળું) બની જશે.

૬—જો કદાપિ ચકર માંડવાને પુરતી ખુરશીઓની સગવડ ન હોય તો સઘળા માણસોએ જમીનપર ગોળાકાર રીતે બેસી, સઘળાંની વચમાં થોડીએક ઊંચાઈવાળો એક બાજઠ (ચોકી) રાખી તેપર દરેકના હાથ મુકી ઉપલી રીતે જોડી ચકર બનાવવું. ધારો કે જાણે ચાર માણસો ચકરમાં બેઠેલાં છે તો તમારો ડાબો હાથ તમારી ડાબી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર મુકવો, જેથી એનો ડાબો હાથ એની ડાબી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર રહેશે; અને તેનો ડાબો હાથ તમારી જમણી બાજુએ બેઠેલા માણસના જમણા હાથપર રહેશે, તેથી તેની જમણી બાજુએ બેઠેલા માણસનો ડાબો હાથ તમારા જમણા હાથપર આવી ચકર બંધાઈ જશે. આ જેમ ચાર માણસના ચકરની વાત કહી તેમ સઘળાં માણસોનું ચકર બનાવવું.

૭—ચકરમાં બેસતાં પહેલાં મકાનમાંથી કચરો, પુંજો વગેરે કાઢી સુવાસિક ધુપ વગેરે કરી સ્વચ્છ બનાવવું.

૮—પુરૂષ અને સ્ત્રી, કાળા અને ગોરા, બળવાન અને નિરબળ, બુદ્ધિહીન અને બુદ્ધિવાન, આળસુ અને ઉદયોગી, જુવાન અને બુઢ વગેરે એક બીજાથી ઉલટા ગુણવાળા દર બબ્બે માણસોએ ચકરમાં જોડાજોડ બેસવું.

૯—જે જે માણસો ચકરમાં (ગોળાકારમાં) બેસે તેઓમાં એક બીજા ને માટે શતરૂતા, ધરમદ્વેશ, દેહાભિમાન, કિંવા ધન, ધાન્ય, નિચ, ઊંચ, વગેરે બાબતનો અભિમાન જોઈએ.

૧૦—વાદળ, વરસાદની વૃષ્ટી, આકાશમાં વિજળી કિંવા ગરજના થતી હોય. ઘણી ઠંડી, ઘણી ગરમી, એવા વખતે બરાબર ફળ મળતું નથી. માટે સાધારણ ઠંડી અગર સાધારણ ગરમીના વખતે અંધકાર અથવા કમતી ઊજાસવાળા ઘરમાં ચકર માંડવું.

૧૧—ચકરમાં બેઠેલાં સઘળાં માણસોએ મનમાંથી ચિંતા, શોક, કામ, કરોધ, લોભ, મોહ, વગેરે સરવે ઉપાધિઓ દુર કરી એક બીજા સાથે મધુર ભાષણ કરવાં, અગર એક મનુષ્યે મધુર સુરથી ગાયન કરવું. અગર કંઈ રસીક વાંચન વાંચવું. અને બીજાઓએ તે એક ચિતથી સાંભળવું, મતલબ કે ગમે તે પ્રકારે ચકરમાં બેઠેલાં સઘળાં માણસોનું એક ચિત કરવું.

૧૨—જે ઘરમાં ચકર માંડયું હોય તયાં આગળ ઘણું કરીને ચકરમા બેઠેલાં માણસો સિવાય કોઈ બીજા માણસને રહેવા દેવું નહીં. વખતપર તમારા કોઈ ઇષ્ટ મિત્રો વગેરે તયાં આવેલા હોય, તો તેમને પણ તે મકાનની બહાર બોલે ચાલે નહીં તેમ શાન્ત ચિતથી બેસાડી રાખવા. અને જ્યારે તમારા ચકરમાં એકાદ આતમા આવે તયારબાદ તેઓને ઇશારતથી અગર ચકર ભંગ ન કરતાં એટલે ચકરમાંથી કોઈએ પણ ઉઠયા સિવાય ફકત હાંક મારી બોલાવવા. (મકાનનાં બારી બારણાં ઘણું કરીને બંધ રાખવાં કે જેથી બીજા માણસો અંદર આવી ગડબડ કરી શકે નહી.

૧૩—ચકર માંડવાને કાયમ કરેલું ઘર, ટેબલ, દરેક માણસે પોત પોતાને માટે કાયમ કરેલી ખુરશી, બેસવાની જગા, તથા કાયમ થયેલાં માણસો ઘણી જરૂરની બાબત સિવાય કદી પણ બદલવાં નહીં.

૧૪—પાપી, દુષ્ટ કામમાં પ્રવૃત્ત થનાર, અને નાસ્તિક માણસને તો તે સ્થળે આવવા પણ દેવો નહીં.

૧૫—ચકરમાં બેસતી વખતે તે મકાનમાંના સઘળા દીવા બુઝાવી નાંખી ફકત એકજ દીવો અને દીવાસળીની પેટી ટેબલની પાસે રાખી ચકર માંડવું. અને પછી તરતજ તે દીવો પણ બુજવી નાંખવો. અગર તેને ટેબલ નીચે રાખી તેનો પ્રકાશ ઘણોજ ઝાંખો રાખવો.

૧૬—સઘળાં માણસોએ એકચીત થયા બાદ કોઈપણ મરણ પામેલા માણસનો આતમા પોતાના ચકરમાં આવે એમ ચિંતવન કરવું.

૧૭—ચકર માંડવાનો તમને સારો અનુભવ મળયા બાદ એટલે કેટલીક વખતે કોઈ કોઇ આતમા તમારા ચકરમાં આવી ગયા બાદ, તમે જે માણસના આતમાને બોલાવવાને ધારશો તેને બોલાવી શકશો, પરંતુ શરૂઆતના તમારા અભ્યાસમાં તો કોઇ પણ અમુકજ માણસનો આતમા અમારા ચકમાં આવે તેમ ન વીચારતાં ગમે તે એકાદ આતમા આવવાને માટે ચિંતવન કરવું. અને જે આતમા આવે તેનો સારી રીતે આદર સત્કાર કરવો, જેથી તમારા ચકની વાત તે બીજા મુકાત્માઓને પહોચાડશે, શરૂઆતમાંજ ફલાણો આતમા આવે એમ ધ્યાન ધરવાથી આવેલો આતમા નકકી રૂપ લેશે એવો સંભવ છે.

૧૮—જે એકજ માણસના શરીરમાં દરરોજ આતમા આવવા લાગે તે મીડિયમ એટલે ભુવો કહેવાય છે. કેટલીક વખત એમ પણ બને છે કે શરૂઆતના દિવસોમાં દરરોજ જુદા જુદા માણસોના શરીરમાં આતમાઓ આવ્યા બાદ, પંદર વીશ દીવસો જતાં દરરોજ એક કાયમ માણસના શરીરમાંજ આતમાઓ આવે છે. માટે જયાં સુધી મિડિયમ નકકી ન થાય ત્યાં સુધી દરરોજ અરસપરસ બેસવાની જગો બદલવી જોઇએ.

પરંતુ મિડિયમ નક્કી થયા બાદ કોઈએ પણ પોતાને બેસવાની જગે બદલવી નહીં.

૧૯—ચક્રમાં બેસનાર માણુસોએ પોતાનામાંથી એક માણુસને પ્રમુખ ઠરાવવો જોઈએ; અને તે પ્રમુખની આજ્ઞાનુસાર સરવે જણાએ વરતવું જોઈએ.

૨૦—જે માણુસ મિડિયમ તરીકે મુકરર થાય તેને હમેશાં ચકરમાં દક્ષિણ દીશા તરફ મહોં રહે તેવી જગો આગળ બેસાડવો જોઈએ. અને જેને પ્રમુખ તરીકે ઠરાવેલો હોય, તેણે મિડિયમની બરાબર સામે એટલે ઊતર દિશા તરફ મહોં રાખીને બેસવું જોઈએ.

૨૧—પ્રમુખે સઘળાં માણુસો સાથે માયાળુ પણે વરતવું જોઈએ. તથા મિડિયમના શરીરમાં આત્મા આવ્યા બાદ જે કાંઈ પુછવું હોય; તે બીજા કોઈએ ન પુછતાં ફકત પ્રમુખેજ મધુર ભાષાથી પુછવું જોઈએ.

૨૨—ઉપર પ્રમાણે યોગ્ય ગોઠવણ રાખી ચકર માંડવાથી સઘળા મનુષ્યોના અંગની વીજળી, એક બીજા સાથે મેળવી રાખેલા હાથો મારફત એક થઈ જઈ, ટેબલપર એક વિદ્યુત ચકર બની જવાથી તે ચકરમાં અવશ્ય એકાદ આત્મા આવશે.

૨૩—ચકરમાં બેઠેલાં સઘળાં માણુસો જો જુદા જુદા આતમાઓની ભાવના કરશે તો કંઈ પણ કારય સિદ્ધિ થશે નહીં.

૨૪—જયારે તમારા ચકરમાંના કોઈ પણ માણુસના શરીરમાં કોઈ પણ આતમાનો પ્રવેશ થશે કે તુરતજ તેનો હાથ કાંપવા લાગશે, શ્વાસ દીર્ઘ થશે; અને ગળામાં ધુર ધુર અવાજ થશે.

૨૫—જયારે એ પ્રમાણે થાય કે તરતજ તમારામાંના પ્રમુખ માણુસે, ચકરનો ભંગ ન થાય એ રીતે એટલે પોતાની બન્ને બાજુના માણસોના બન્ને હાથ પોતાના ખભા ઊપર મુકી, પોતાના બન્ને હાથ ખાલી કરી દીવાને પ્રકાશિત કરવો. બાદ તાબડતોબ જેનો હાથ કાંપતો હોય

તેના હાથમાં પેન્સિલ આપી તે હાથ નીચે એક કાગળ મુકવો; અને પ્રશ્ન કરવો કે જો કદાપિ આપ કોઈ પર લોક ગત મુકતાત્મા હોવ તો કૃપા કરીને આ પત્રમાં ઉતર લખશો.

૨૬—કોઇ કોઈ વખત કોઇ મિડયમ ઉત્તર ન લખતાં "ટપ, ટપ," ટકોરા મારવા મંડી જાય છે. તયારે જો તે એક ટકોરો મારેતો "હા" અને બે ટકોરા મારે તો "ના" કહે છે એમ મતલબ સમજી તેની જોડે તે રીતથી વાતચિત કરવી.

૨૭—વખતપર મિડિયમ આળસ મરડે, નિંદ્રા લે, અને કંઈ અસ્પષ્ટ શબ્દો બોલવા લાગે તો જાણવું કે થોડા સમયમાં તેનો ઉચ્ચાર સ્પષ્ટ નિકળશે, અને તે લેખીત નહી પરંતુ મહોડેથી વાતચિત કરશે.

૨૮—કદી કદી કોઇ મિડિયમ મુકાત્માને આવતાં પણ દેખે છે, તેમજ આકાશમાં અગર ભીંતપર સોનેરી કિંવા રૂપેરી અક્ષરો છે એમ જોઇ તે વાંચે પણ છે; કદી કદી તે મકાનમાંની ખુરશીઓ, ટેબલ વગેરે હાલવાને પણ લાગે છે, દરવાજો બંધ છતાં બહારની કોઈ ચીજ તે મકાનમાં દાખલ થાય છે, અગર તે મકાનમાંની કાંઈ ચીજ બહાર જતી રહે છે ત્યારે સમજવું કે કોઇ આત્મા અદૃશ્યરૂપે રહીને એમ કરે છે.

૨૯—કોઈપણ આત્મા આવ્યા બાદ તેને શરૂઆતમાં એવા પ્રશ્નો પુછવા કે જેનો જવાબ ઘણોજ ટુંકો એટલે ફક્ત "હા" કિંવા "ના" એટલોજ અથવા બે ત્રણ શબ્દો જેટલોજ હોય, બાદ અનુક્રમે તેને મોટા અને ગુહ્ય પ્રશ્નો પુછી તેની માહીતી મેળવવી, પરંતુ શરૂઆતમાંજ તેને ગુંચવાડામાં નાંખવો નહી.

૩૦—કદી પણ મુકાત્માની પરીક્ષા જોવાનો પ્રશ્ન કરવો નહી, તેમજ જે પ્રશ્નનો જવાબ આપવાને તે નાખુશી બતાવે તેનો જવાબ મેળવવાને હઠ પણ લેવી નહી; કારણ તેમ કરયાથી તે જલદીથી જતો રહેશો, અને આપણી એ અસભ્ય ભરેલી વરતણુકની વાત બીજા આત્મા

ઓને કરશે; જેથી બીજા મુકાત્માઓ પણ આવતા બંધ પડશે. માટે તેના તરફથી જે કંઇ આપણને જવાબ મલે તેની તે વખતજ ખાત્રી ન કરતાં ઇચ્છા હોય તો બીજે દિવસે બનતા પ્રયત્ને કરી લેવી.

૩૧—આવેલા આત્માને પુછવામાં આવતા પ્રશ્નો પરમારથ બુદ્ધિનાજ હોવા જોઇએ; પરંતુ "મને ધન કયારે મળશે?" "મારે છોકરાં કેટલાં થશે?" વગેરે આપ મતલબના પ્રશ્નો કોઇએ કદી પણ પુછવા નહી.

૩૨—કદી કોઈ વખત ઉત્તર મલતાં વિલંબ થાય તો ચપળતા ન કરી દેવી, કારણ આ કાંઇ બાળકોની રમત નથી પરંતુ એક વિચારણીય વિદયા છે.

૩૩—કોઈ કોઇ સમયે કેટલાક નિચ આત્માઓ પૈકીનો એકાદ આત્મા ગમત કરવા અગર કંઇ ઉપદ્રવ કરવા મિડિયમના શરીરમાં આવી તેને દુઃખ દે છે, અગર મકાનમાં અદૃશ્ય રહી તોફાન કરવા માંડે છે. માટે જો તેમ બને તો તે વખતે ન ગભરાતાં તેને કાઢી મુકવાનો ઉપાય કરવો.

૩૪—કાઢી મુકવાનો એ ઉપાય છે કે, ચકર માંડતી વખતે પ્રમુખે અગર મિડિયમે પરમેશ્વરનું ભજન કરયા બાદ ચકર માંડવું તે છતાં; પણ જો કોઈ તેવો દુષ્ટ આત્મા આવ્યો હોય તો પ્રમુખે તે વખત હરીકીરતન કરવું, અને મિડિયમના કાનમાં પરમેશ્વરના નામનો પોકાર કરવો.

૩૫—એકાદ ખાસ માણસના આત્માને બોલાવવો હોય તો, સઘળા માણસોએ પ્રથમ હરીકિરતન કરી અમારા ચકરમાં અમુકજ માણસનો આત્મા આવે એમ ઇશ્વર પાસે દુવા માગી ચકર માંડવું. તથા તે માણસના આત્માને બોલાવવાને સઘળાઓએ મનમાંજ હાંક મારવી, પરંતુ તે આવશે કે નહી તેનો કંઇ નિયમ નથી.

૩૬—મિડિયમ કાયમ થવા બાદ મિડિયમ અને પ્રમુખ એ બન્ને હાજર હોઇ, તેઓ ચકરમાં દરરોજ નવાં નવાં માણસો બેસાડીને ચકર માંડશે તોપણ હરકત નથી.

૩૭—કોઇ કોઇ માણસોના શરીરમાંથી રાત દિવસ એક પ્રકારનો તેલ જેવો પસીનો નિકળે છે, તે જાતના મનુષ્યો જો ચકરમાં હોય તો વધારે સારૂ, કારણ જે દિવસે એવાં મનુષ્યો ચકરમાં હોય ત્યારે કંઇ કંઇ અદ્ભુત ચમતકારો થાય છે.

૩૮—ઘણું કરી ચકર માંડવાની પ્રથમ દિવસની શરૂઆતથી માંડીને બે ચાર દિવસમાં તે ચકરમાં આતમાઓ આવવા લાગે છે. માટે બે ત્રણ દિવસ સુધી ચકર માંડતાં પણ જો કોઇ આતમા ન આવે તો બેઠેલાં માણસો યોગ્ય ગુણવાળાં નથી એમ સમજી દરરોજ માણસો બદલતા રહેવું.

૩૯—જે દિવસે આતમા આવવાનો હશે તે દિવસે ઘણું કરીને તે કલાક દોઢ કલાકની અંદર આવી જશે. માટે દરરોજ બે ત્રણ કલાકથી વધારે વખત સુધી ચકર રાખવું નહીં. તેટલા અરસામાં જો કોઇ આતમા આવે તો ભલે, નહીંતર ચકર બંધ કરી ઊઠી જવું. પરંતુ જો તેટલા અરસામાં એકાદ આતમા આવે તો, તે જેટલી વાર રહે ત્યાં સુધી ચકરનો ભંગ કરવો નહીં.

૪૦—જેમ દુષ્ટ આત્માના પ્રવેશથી કોઇ વખત મિડિયમને દુઃખ થાય છે. તેમજ સાધુ આત્માના પરવેશથી તેને આનંદ પણ થાય છે.

૪૧—કેટલાક પ્રયોગકારો જલદીથી આત્માને બોલાવવાને માટે, ચકરની વચમાં મુકવામાં આવતા ટેબલપર એક લોઢાનો તાર ગોળાકારે જડીસે છે. તેમજ હાથ મુકવાની રેખાઓ (હદ) પણ તારનીજ બનાવે છે.

૪૨—મિડિયમના શરીરમાંથી આવેલો આત્મા નિકળી ગયા બાદ પણ, જો તે બે શુદ્ધજ જણાય તો તેને પાસ દેઇ જાગરત કરવો.

૪૩—એ પાસ દેવાની રીત એમ છે કે પોતાના બન્ને હાથની હથેળીઓ મીડીયમના અંગ તરફ રહે તેવી રીતે પ્રમુખે પોતાના બન્ને હાથ મીડીયમના પગના અંગુઠાઓ આગળથી ધીમે ધીમે મીડીયમના

મસ્તક સુધી લેઇ જવા, અને ત્યાંથી તે હાથ પાછા મીડીયમના પગ આગળ લેઇ જતી વખતે, પાછા મીડીયમના શરીર ઉપરથી ન લેઇ જતાં બન્ને હાથની મીડીયમના મસ્તક આગળ મુઠીઓ વાળી તે બીજી જગાએ થઇનેજ લેઇ જવા. મતલબ એકે ઊલટો પાસ લાગે નહીં તેની સાવચેતી રાખવી. ઉપર પરમાણે નીયમો ધ્યાનમાં રાખી ચકર માંડવાથી અવશ્ય તમે એ વીદયાનો લાભ લેશો. એ વીદયામાં મુખ્ય એ ફાયદો છે કે, જુદા જુદા આતમાઓની સાથે વ્યવહાર થવાથી ઇશ્વર, જીવ, પ્રેમ, સાધન, સ્વરગ, નરક, આતમાની થતી ગતી વગેરે વિષયો બાબદ અગમ્ય પ્રકારનું જ્ઞાન તેઓના કહેવાથી આપણે જાણી શકીએ છીએ.

આ વીષે જો કોઇને વધારે માહીતી મેળવવાને ઇચ્છા થાય તો અમને રૂબરૂમાં મલવું, અગર તે વીદયા વીષેનાં બીજાં સંપુર્ણ પુસ્તકો વાચવાં જેથી ખુલાસો થશે.

પ્રકરણ ચોથું.

नानाविध कौतुकानि.

૧—વીંછીનું વિષ દુર કરનારી ચમત્કારીક લાકડી—કાચબાનું હાડકું, મનસાલ, હરતાળ અને કોચનાં બીજ એ સર્વેનું ચુર્ણ કરી ખરલમાં મધની સાથે મર્દન કરવું, બાદ બોરના ઝાડની અગર સંધેસરીના ઝાડની લાકડી લાવી તેનાપર તે ઔષધોનો લેપ કરી છાંયામાં સુકવી રાખવી. કોઇને વીંછી કરડે તયારે આ લાકડી તેના હાથમાં પકડવા આપવી અગર તે લાકડી જયાંસુધી વીખ ચદયું હોય તે ઠેકાણેથી ડંખ

સુધી ફેરવવી. પરંતું પાછી ઉલટી રીતે ફેરવવી નહીં કારણ તેમ ફેરવ્યાથી ઉતરેલું વીખ પાછું ચડશે.

૨—અંકોલ બીજનું તેલ કાઢવાની રીત—અંકોલના બીયાં પરનાં ફોતરાં કાઢી નાંખી ચુરણ કરી તેને તલના તેલની સાત ભાવ નાઓ આપવી. બાદ બે કાંસાનાં વાસણો લેઇ તેની અંદરની બાજુએ તે ચુરણનો લેપ કરી, તે બે વાસણોનાં મહોં એક બીજાના ઉપર રહે; તેમ લગાડી; તેઓને એકત્રીજા કાંસણના વાસણમાં મુકી સુરયના તાપમાં રાખવાં.. જેથી તે નીચે રાખેલા વાસણમાં તેલ પડશે તે ઉપયોગમાં લેવું.

૩—સરપના વિષપર ચમત્કારીક દવા—પાશેર અફીણનો કશુ બો કાઢી તેની પર અરીઠીઓના ફીણનાં ૭, સાત ટીપાં નાંખવાથી તે બધું અફીણ નીરવીષ થઇ જાય છે. તો પછી જેને સાપ કરડયો હોય, અગર જેણે અફીણ ખાધું હોય; તેને જો અરીઠીઓના ફીણનું પાણી પાવામાં આવે, તથા આંખમાં આંજવામાં, અને ડંખ ઉપર ચોપડવામાં આવે તો તે માણુસ મોતના ભયમાંથી બચે તેમાં કંઇ નવાઇ નથી અરીઠાનું ફીણ આંખમાં આંજયા પછી તેનાં પાનાંનો રસ શરીરે ચોપડવો એ પણ હીતકર છે. વીષ ઉતરયા પછી આંખોમાં બળતરા થાય તો બે ત્રણ દિવસ સુધી આંખોમાં તાજું ,માખણ અગર ઘીનું અંજન કરવું, આ પ્રયોગ ઘણોજ ચમત્કારીક છે. કારણ ફકત સરપનુંજ નહીં પરંતુ સરપ, વીંછી. અફીણ, સોમલ. હરતાલ, ધતુરો, મોર થુંથું વગેરે હરેક જાતનાં સ્થાવર જંગમ કિંવા બનાવટી વિષપર અરીઠીઓનું પાણી પાવાથી તત્કાળ ઊલટી થઇ સઘળાં વીષ ઊતરી જાય છે.

૪—કોઈ પણ ધાતુનો એક ક્ષણવારમાં રસ કરવાની અજાયબ રિત—સુરો ખાર ૫) તોલા, ટારટર ૨ા તોલા, ગંધક ૧ા તોલો એ સરવેની બારીક ભુકી કરવી. બાદ કોઇ પણ ધાતુની ભુકી ૨ા) તોલા લેઇ તેમાં ઉપલું મિશ્રણ મેળવી એક નવી મુસમાં ભરી ફકત

એકજ દીવાસળી સળગાવી તે મિશ્રણપર ધરવાથી, તત્કાળ તે સળગી ઉઠી ક્ષણવારમાં ધાતુનો રસ તઇયાર થાય છે.

૫—એક ક્ષણવારમાં પારાનું સોનું બનાવવું—એક મુસમાં થોડો એક પારો ભરી કોઇને કહેવું કે, મારી પાસે કીમીયાની એવી તો સિધ્ધ જડી બુટીની ભુકી છે કે તેને આ પારાની અંદર નાંખી થોડીવાર અગ્નિ આપતાંની સાથેજ પારાનું સોનું થઇ જશે. એ બાબતની તમને ખાત્રી ન હોય તો જુઓ ! એમ કહી મુસમાં પારાની અંદર પારાના વજન જેટલી મ્યુરેટીક ઓફ ગોલ્ડની ભુકી નાંખી અગ્નિ આપવો. જેથી પારો તથા મ્યુરેટીક એસીડ ઊડી જઇ મુસમાં ચોખ્ખું સોનું રહેશે જે કાઢી બતાવવું.

૬—એક ક્ષણવારમાં પારાનું રૂપું બનાવવું—ઉપલીજ રીતે કરવું. પરંતું ફેરમાત્ર એટલોજ કે મુસમાં પારો ઠરવાની વનસ્પતિના બહાને મ્યુરેટીક ઓફ ગોલ્ડ ન નાંખતાં નાઇટરેટ ઓફ સીલવરની ભુકી નાંખવી.

૭—બાલ કાઢવાનું તેલ—કણેરનું મુળ, દંતી મુળ, નસોતર, કડવું તુરીયું, કેળનો ખાર, અને કેળનું પાણી એ સઘળાં ચાર તોલા લેઇ તેમાં ચોસઠ તોલા પાણી અને સોળ તોલા તેલ નાંખી ઉકાળતાં, પાણી બળી જઇ તેલ માત્ર શેષ રહે ત્યારે ગાળી લેઇ; વાળપર લગાડવાથી ખરી પડે છે.

૮—બાલ કાળા કરવાનો અરક—હરડાં, બહેડાં, આંબળાં, લોઢાનો કાટ, ભાંગરાનો રસ એ સઘળાંનો અરક કાઢી લગાવવાથી ઘણાજ કાળા વાળ થાય છે.

૯—બાલ વધારવાનો લેપ—હાથીદાંતના કોલસાનો ભુકો, અને રસાંજનને બકરીના દુધમાં ખરલ કરી લગાવવાથી હાથેળીમાં પણ વાળ આવે, તો પછી માથાના વાળ વધતાં તો વિલંબજ શાનો.

૧૦–બાલ સફેદ કરવાનું તેલ—કાળા તલને થોરના દુધની સાત ભાવનાઓ દેઈ તેનું તેલ કાઢી બાલપર લગાવવાથી સફેદ થાય, આ તેલ પશુઓને ચિત્ર વિચિત્ર રંગનાં કરવા ઉપયોગી થઈ પડશે; કારણ માણસ ના અંગે લગાવવાથી કોડ જેવા ધોળા ડાઘ પડે છે.

૧૧–ખસ અને દાદરપર ચમત્કારીક દવા—પારો, જીરૂં, શાહજીરૂં, હળદર, દારૂહળદર, મરીઆં, સિંદુર, ગંધક, અને મનસીલ એ સરવેનું ચુરણ કરી ઘી સાથે મેળવી ત્રણ વખત લગાવવાથી ખસ, દાદર, ખરજ, વગેરે દુર થાય છે.

૧૨–ચમત્કારીક શંખદ્રાવ—આકડો, ખરસાંડી, થોર, આમલી, ખાખરો, કાળા તલનું ઘાસ, અઘેડો, ગોખરૂં, કોડી, શંખ, એ સરવની ભસમોના ખાર, પારો, પંચલવણ, પંચખાર, સરવેથી ત્રણુગણો ગંધક, સિંધવ, હીરાકશી, ફટકડી, નવસાગર, સુરોખાર એ સરવેની કજળી કરી ઊર્ધ્વનલીકા યંત્રની સહાયતાથી અરક કાઢવો. એ અરક જુજ માત્રામાં લેઈ કાચની નળીમાં ભરી દાંતે ન લાગવા દેતાં પીવાથી, ગોળો, પીડ, બવાસીર, બરોળ, જળોદર, વાતોદર, ઊદાવરત વગેરે અનેક પ્રકારના પેટના રોગો અકસીર રીતે નાશ થાય છે. આ અરક એટલો તીવ્ર થાય છે કે તેની અંદર સોય, કોડી, શંખ વગેરે નાંખવાથી તત્કાળ તેનું પાણી થઈ જાય છે; આ અરકનો ઉપયોગ કરનારે પથ્ય પાળવું.

૧૩–ફકત એકજ દિવસમાં નપુસકતા દુર કરવાનો પ્રયોગ—સુંદર ખાખરાનું લીલું ઝાડ જોઈ તેનાં મુળીઆને ઉઘાડાં કરી તેમાં ચીરા દેવા, બાદ તે મુળીઆં નીચે ઘી ભરી રાખવાનું માટીનું એક ચોપડું વાસણ મુકી મુળીઆં ઉપર અગ્નિ સળગાવવો. એટલે તાપના લીધે તે મુળીઆંમાંનો રસ નીચેના માટીના વાસણમાં પડશે. તે રસમાંથી થોડો એક લેઈ નાગરવેલના પાનપર ચોપડી તેમાં મરાઠી નામની વનસ્પતિનું એક ફેંડવું ઘાલી ખાવાથી એકજ દિવસમાં પુરૂષાતન આવશે. ઉતાર–સ્ત્રી સંગ કરવો.

૧૪—વિરયસ્તંભન ઔષધિ—કેસર એક તોલો, લવીંગ બે તોલા, જાયફળ ૩ તોલા, અફીણ ચાર તોલા, અને કસ્તુરી બે વાલ એ સરવેનું ચુરણ કરી મધની સાથે બે રતી વજનની ગોળી વાળવી. સાયંકાળે એક ગોળી ખાઇ તેપર દુધ પીવાથી વિરય એટલું સ્તંભન થશે કે જયાં સુધી કોઇ જાતની ખટાશ ખાશે નહીં ત્યાં સુધી વિરય છુટશે નહીં. આ દવાનું દરરોજ સાંજ સવાર સેવન કરી તેપર પૌષ્ટિક ખોરાક ખાવાથી વીરયસ્તંભન થવા ઉપરાંત નપુસકપણું દૂર થઇ, ધાતુ, બળ, પુષ્ટિ, કાન્તિ, બુદ્ધિ. સ્મરણ શકિત, જઠરાગ્નિ વગેરેમાં અત્યંત વધારો થશે.

૧૫—ગમે તે ધાતુની ભસ્મ કરનારી વનસ્પતિ—અજગંધા કે જેને ગુજરાતી ભાષામાં માળી તુળશી કહે છે તેના પાનાંની લુગદી સાથે સોનું, રૂપું, ત્રાંબુ, વગેરે હરેક ધાતુને સંપુટમાં મુકી ગજપુટની અગ્નિ આપવાથી ઊતમ ભસ્મ થાય છે. પરંતું ભસ્મ કરવા પહેલાં તે વનસ્પતિના રસમાં ધાતુને એકશો વખત શોધવી જોઇએ.

૧૬—પ્રમેહ તથા પ્રદર રોગપર ચમત્કારીક ઔષધિ—વાંસકપુર, કબાબ ચીની, નાગકેસર, અને એલચી દાણા સમ ભાગ લેઇ વસ્ત્ર ગાળ ચુરણ કરવું. બાદ તે ચુરણ પલળે એટલું ઉતમ ચંદનનું તેલ લેઇ તેમાં તે ભુકીને ભીંજાવી રાખી નાની સોપારી જે વડી ગોળી ઓ વાળવી. સવાર તથા સાંજે ચાંર તોલા ઠંડુ પાણી લેઇ તેમાં અરધો તોલો સાકર તથા એક ગોળી મેળવી ખાવાથી, અઢાર કલાકની અંદર પ્રમેહ તથા પ્રદરની બળતરા એકદમ દુર થઇ જઇ; સાત દિવસમાં તે બન્ને દરદો દુર થાય છે. પરહેજ પાળવી. ફકત ઘઉં, તુવેર, ઘી, અને સાકર નોજ અહાર કરવો.

૧૭—શ્વાસ તથા ખાંસીપર અજાયબ ઔષધિ—ધોળા આકડાનાં મુળ ઉપરની છાલ, સફેદ મરીઆ, અને ૭ વરષનો જુનો ગોળ એ સરવેની ગોળીઓ કરી ખાવાથી ઘણા જુના વખતનો શ્વાસ, તથા ખાંસીનો રોગપણ દૂર થાય છે.

૧૮--વિચિત્ર વિરેચન--કડવા તુરીયાનાં બીજ, કડવા તુંબડાનો ગરભ, કુકડ વેલનાં ફળ, નસોતર, શોધેલો નેપાળો, હરડાં, બહેડાં, આંબળાં, સુંઠ, મરી, પીંપર, ઇંદ્ર વાયણીનાં મુળ, ગુલાબનાં ફુલ, ખાખરાનાં ફુલ, મેંઢી આવળ, એરંડાનાં મુળ, ચણોઠીનાં બીજ, ગરમાળાનો ગોળ, ભોંયરીંગણીનાં ફળ, આકડાનાં મુળ, એ સરવે સમાન ભાગ લેઇ તે સરવેથી ચાર ગણું ખરસાંડી તથા થોરનું દુધ અને ઘી નાંખી સોળ ઘણા પાણીમાં ઉકાળો કરતાં જયારે સઘળું પાણી તથા દુધ વગેરે બળી જઇ ઘી માત્ર શેષ રહે ત્યારે ઉતારી લેઇ ગાળી લેવું. એ ઘીનું દુંટી (નાભી) ઉપર સારી રીતે મરદન કરવાથી જુલાબ લાગશે. જુલાબ વાળવો હોય તયારે લેપને સારી રીતે ધોઇ નાંખવો.

૧૯--વઈરાટ સ્વરૂપ દરશન--શુકલ પક્ષની બારસથી પુનેમ સુધીના દિવસોમાં જયારે ચંદ્ર નિરમળ રીતે પ્રકાશતો હોય, તયારે એક સપાટ મેદાનમાં જઇ સ્થિર ચિતે આંખની મીટ મારયા સિવાય થોડીવાર સુધી આપણી છાયા તરફ એકી નજરે જોઇ રહી પછી એકદમ આકાશ તરફ જોવાથી આકાશમાં એક અતિ ઘણું ભયંકર રૂપ માલુમ પડે છે.

૨૦--દિવ્ય જયોતીમય શાહી--ફોસફરસ ૪ વાલ, તથા તજનું અગર ઓલીવ કે કોપરેલ તેલ બે તોલા લેઇ, એક કાચની આતસી શીશી અગર ચીનાઇ માટીની શીશીમાં ભરી મજબુત બુચમારી તે સારી રીતે મિશ્ર થાય તયાં સુધી; બાટલીને ધીમા તાપપર રાખવી. બાદ એ શાહીથી લખાણ લખવું, જે અજવાળામાં બીલકુલ વંચાશે નહીં, પરંતું અંધારામાં લેઇ જવાથી સ્પષ્ટ વાંચી શકાશે. તેમજ આશાહીને શરીરે લગાવી અંધારામાં ફરનાર માણસ પણ અગ્નિ સમાન માલુમ પડે છે.

૨૧--પીશાચ્ય દરશન--કોઇ માણસના મહોડાપર ફેઇસ પાઊડર (જે ગોરા લોકની ઓરતો બહાર જતી વખત લગાવી જાય છે, તથા નાટકશાળા વગેરેનાં માણસો સફેદ મહોં થવા લગાવે છે તે) લગાવવો,

જેથી તેનું મ્હો ઘણું સુંદર દેખાશે. બાદ એક આરસીપર હાઇડરોક્લોરીક એસીડ ચોપડીને તે આરસી તેને મહોં જોવા ને આપશો, તો પ્રથમ તો તેને પોતાનું મહોં સફેદજ દેખાશે, પરંતુ થોડીવારમાં હાઇડરોકલોરીકમાંથી નિકળતો ગ્યાસ તેના મહોંપર લાગવાથી એક વાંદરાના જેવો કાળો મેંશ તેના મહોનો રંગ થઇ જશે. જેથી આમ અકસ્માત રીતે તેના મહોંનો રંગ કેમ બદલાઇ ગયો, તેની મંડળીને માહીતી ન પડવાથી તે ખરેખરી અજાયબીમાં પડશે.

૨૨--સજીવ યમપુરી દરશન--કેટલાંક માણસોને ભેગાં કરી કહેવું કે હું મારી વિદયાના બળે સદેહે યમ પુરીનાં દરશાન કરી શકું છું, તે વાત જો તમે ન માનતા હોતો તમને પણ યમ પુરીનાં દરશાન કરાવું. મંડળી એ હા પાડયા પછી તેઓ સઘળાંને લેઇ એક મકાનમાં જઈ તેનાં સઘળાં બારી બારણાં બંધ કરવાં, અને થોડી એકવાર કંઇ મંત્ર, તંત્રનો ઢોંગ કરયા બાદ કેટલીક રકાબીઓમાં મીઠું મેળવેલો ચોખ્ખો સ્પીરીટ (પીવાનો દારૂં) ભરી સળગાવો. બાદ જે તેલના દીવા તે મકાનમાં રાખેલા હોય તે બુજાવી નાંખી ફકત આ સ્પીરીટના દીવાઓનોજ પ્રકાશ પડવા દેવો. જેથી આખા મકાનની અંદરની વસ્તુઓ, માણુસો, અને તેમના પોશાકમાં વીચીત્ર ફેરફાર માલુમ પડેશ. કારણ સ્પીરીટમાં મીઠું મેળવી તે સ્પીરીટને સળગાવવાથી તેનો જે ઉજાશ પડે છે તેમાં એવો ચમતકાર રહેલો છે કે જેટલી જગોમાં તે પ્રકાશ પડે છે તેટલી જગામાં બેઠલાં માણસો, વસ્તુઓ વગેરે ગમે તે રંગનાં હોય, એટલે તે જગોમાં જો લાલ, કાળી, લીલી, ગુલાબી, આસમાની. સફેદ એવી ગમે તેટલા રંગની વસ્તુઓ, પ્રાણીઓ, વગેરે રાખેલાં હોય અગર ગમે તેટલા જુદા જુદા રંગના પોશાકો પહેરીને માણુસો બેઠેલાં હોય તે સઘળાંનો રંગ બદલાઇ જઈ સઘળી ચીજો ફકત પીળાજ રંગની છે એમ માલુમ પડે છે. સિવાય બીજો ફેરફાર એ થાય છે કે તયાં આગળ બેઠલાં માણસોમાંથી જો કે કેટલાંક વરૂધ, કેટલાક તરૂણ,

કેટલાંક બાળકો, અને કેટલાંક અતિ ખુબ સુરત અગર બદસીકલનાં, કે દુબળાં. અગર પુષ્ટ હોય તો પણ તે સઘળાંના મહોંનો ચહેરો બદલાઈ જઈ "જયારે કોઈ માણસ મોતની છેલ્લી ઘડીએ જઈ પહોંચેલું હોય છે તયારે તેનો ચહેરો જેવો ભયંકર લાગે છે એ રીતે મંડળીના સઘળાં માણસોનો ચહેરો પણ જાણે તેઓ સઘળા મરવા પડયા હોય એવો ભયંકર તથા દયા જનક લાગે છે. તેથી સૌ માણસો એક બીજાનો ચહેરો જોઈ હસવાજ મંડી જાય છે, પરંતુ પોતાની પણ એવી સ્થીતિ થયેલી છે એમ ભાગ્યેજ વિચાર કરે છે. આ રીતે દારૂ કે જેને આપણે ધીક્કારી કાઢીએ છીએ, તથા મીઠું કે જેને એક સાધારણ ચીજ જાણીએ છીએ તેઓના સંયોગમાં આવો વિચીત્ર ચમતકાર રહેલો છે. પરંતુ હત ભાગય હીંદુસ્તાન! તારાં તનુજોમાં અજ્ઞાન અને આળસે એવું તો ઘર કરેલું છે કે તે આવા સહેલા પ્રયોગો શોધી કાઢવાને પણ શકતીમાન નથી. તો પછી દેશોન્નતિક કળાઓ શોધી કાઢવાને તો આશાજ શું કામ કરવી. (આ પ્રયોગ) રાત્રિના વખતે કરવો. અને જો ઉપર કહ્યા મુજબ બરોબર અસર ન થાય તો દારૂમાં થોડું એક વધારે મીઠું ઉમેરવું. તથા રકાબીમાં એકદમ સઘળો સ્પીરીટ ન પુરતાં પ્રથમ થેડો નાંખી તે સળગાવી જેમ જેમ બળતો જાય તેમ તેમ થોડો થોડો ઉમેરતા જવું. કારણ એકદમ સઘળો પુરવાથી તે સઘળો એકી વખતે સળગી ઉડી થોડી વારમાં ખલાસ થશે.)

૨૩—ભવિષ્ય કથન—આશરે પાંચ છ વાલ જલદગંધકના તેજાબમાં એક વાઇન ગલાસ (દારૂનું પ્યાલું) પાણી ઉમેરી તેનાથી એક કાગળ ઉપર કંઇ પણ લખવું, જે સુકાયા બાદ કાગળ કોરો જણાશે. પરંતુ તે કાગળપર શું લખેલું છે તે બરાબર રીતે યાદ રાખો. બાદ કેટલીક મંડલી આગળ કહો કે તમે વગર પુછે પારકાના મનનો વિચાર જાણવાને શકિતવાન છો અને તે વાતની જો મંડળીને ખાત્રી ન થતી હોય તો કોઇ એકાદ

માણસ પોતાના મનનો વિચાર કોઈને પણ ન બતાવતાં એક કાગળ ઉપર લખે, મંડળીમાંથી એકાદ માણુસ તેમ લખવાને તૈયાર થયો કે તરતજ આપણે કહેવું કે, આ માણુસે શું લખવા ધારચું છે તે મેં મારી વિદ્યાના જોરથી જાણી લીધું; તેથી હું હમણાંજ તેના મનની વાત એક કાગળપર લખીને મંડળીને આપું છું. એમ કહી પેલા કાગળપર ગંધકના તેજાબથી જે બીના આપણે લખી રાખેલી હોય તે બરાબર અક્ષરે અક્ષર એક કાગળપર પેનસીલથી લખી તે કાગળ બંધ કરી મંડળીને પકડવા આપવો (કોઈ કાગળ ફોડીને વાંચે નહી તેની તપાસ રાખવી) બાદ પેલા લખવા તઈયાર થયેલા માણસના હાથમાં જે કાગળ પર આપણે ગંધકના તેજાબથી લખેલું હોય તે કાગળ આપવો (તેને તો એ કાગળ કોરોજ દેખાશે) અને એક શાહી ભરવાના ખડીઆમાં ટીંકચર ઓફ આયોડાઈન (આયોડાઈનનો અરક) ભરી તે ખડીઓ તથા એક કોરી કલમ તેની આગળ મુકી (આપણે પ્રથમ ગંધકના તેજાબથી જેમ લખ્યું હોય તે કરતાં આડી લીટીઓમાં) તેના મનના વિચારો લખવા કહેવું. તેણે લખ્યા બાદ આપણે થોડાએક દેવતાના અંગારા લાવી તેનાપર ધુપ નાંખી મહોડેથી કંઇ મંત્ર બોલવો, અને તેને તેનું લખેલું લખાણ અગનિપર પકડી રાખવા કહેવું. થોડી વાર એમ અગનીપર પકડી રાખવા બાદ મંડળીમાંના એક માણુસને ત્યાં આગળ બોલાવી તેના હાથમાં કાગળ આપી વાંચવાને કહેવું. તેણે તે કાગળ વાંચી રહયા બાદ મંડળીના હાથમાં આપણે લખીને આપેલી ચીઠી પણ વાંચવાને કહેવું. જે વાંચી જોવાથી બંને કાગળોની એકજ મતલબ સાંભળી મંડળી અતિશય અજાયબીમાં પડશે. તે ઉપરાંત લખનારની અજાયબીનો તો પારજ નહી રહે, કારણ તેના મનથી તો તેણે બીજી બાબત લખેલી હોવા છતાં તે આમ એકાએક બદલાઈ કેમ ગઇ તેની તે અજાયબીમાં પડશે. જયારે આપણે તેને ગાંડામાં ગણી કાઢીશું. (લખાણ બદલાઈ જવાનું કારણ એમ બને છે કે કાગળને અગનીપર ધરવાથી આયોડાઇન

ના અક્ષરો ઉડી જઇ ગંધકના અક્ષરો પ્રકટ થાય છે. લખાણ કાગળની એકજ બાજુ કરાવવું.)

૨૪-ભુત સાબીત કરી બતાવવું-એક કાચના વાસણમાં અરધો-પોણો તોલો નાઇટરેટ ઓફ એમોનીઆના ગાંગડા નાંખવા. બાદ તેને એક સ્પીરીટ (ચોખ્ખો દારૂ)ના દીવા ઉપર ધરવું; એટલે તે ગાંગડાઓ ઓગળવા માંડી તેમાંથી એક જાતનો ગયાસ (વરાળ) નિકળવા માંડશે. જે ગયાસ નિકળે તેને એક મોટા રબરના ફુંકામાં ભરી રાખો. ફુંકા સાથે એક મજબુત ઢાંકણાવાળી નળી જોડી રાખેલી હોવી જોઇએ, તથા ફુંકામાં ગયાસ ભરી રહયા બાદ તે નળીના છેડાનું ઢાંકણુ મજબુત બંધ કરી રાખવું જોઇએ. એવી રીતે ફુંકાને તઇયાર કરયા પછી તમે મંડળી આગળ જાહેર કરો કે તમે એક ભુતને વશ કરેલો છે. અને તે જો મંડળી ન માનતી હોય તો એક માણસના શરીરમાં હું તે ભુત ઉતારી બતાવું છું. મંડળીમાંથી એકાદ માણસ પોતાના શરીરમાં ભુતને લેવ તઇયાર થાય; કે તેને પ્રથમ તેના પેટમાંની સઘળી હવા બહાર કાઢી નાંખવાને કહો. જેવો તે હવા કહાડી રહે કે પેલી નળી તેના મહોંમાં મુકી ઢાંકણું ઉઘાડી નાંખી બહારની હવાને બદલે નળીમાંથી હવાનો દમ લેવાને તેને કહો, જેવો તે હવાનો તે દમ લેશે તેવોજ તેની વરતણુકમાં અજાયબ જેવો ફેરફાર માલુમ પડશે. પહેલાં જો કે તે ઘણો નરમ સ્વભાવવાળો હશે તો પણ હવે તેના શરીરમાં જેમ ભુત ભરાયો હોય તેમ ઘડીકમાં હસવા, ઘડીકમાં રડવા અને બીજા અનેક પ્રકારના ચાળા કરવા માંડશે. તથા પોતે જાણે મોટા પહેલવાન મલ હોય તેમ બીજાઓને મારવા દોડશે, તથા મોટી ભારે ભારે વસ્તુઓ ઉપાડવા વળગી જશે.

૨૫—બાટલીની અંદર પૃથ્વી, સમુદ્ર, હવા અને આકાશનો દેખાવ—કાચની એક સફેદ બાટલીમાં કેટલાક રંગ બેરંગી કાચના કડકા ત્રણ ચાર ખાંગળ સુધી ભરી, તેના ઉપર લીલા રંગનું પાણી

ભરો. બાદ તેનાપર તલનું તેલ અને તેની ઉપર ગંધકનો આસમાની તેજાબ ભરો. આ ચીજો એકત્ર ન થઈ જતાં બાટલીમાં અલગ અલગ રહી જુદા જુદા રંગે ચળકશે, તે એવી રીતે કે સઉથી તળીએ વાળા કાચના ટુકડા પૃથ્વીની સમાન, તેપરનું પાણી દરીઆની માફક, તેલ હવાના રૂપે, અને તેજાબ આકાશની સમાન ચમકશે.

૨૬ જાદુઈ સાપ—નાઈટરેટ ઓફ મરક્યુરીને ધીમે ધીમે સલ્ફોનાઈડ ઓફ પોટાસીયમના પાણીમાં નાંખવું. આ બન્ને દવાઓ મીશ્ર થતી વખતે તેમાંથી લાલ રંગનો ધુમાડો નીકળવા માંડશે તે સુંઘવો નહીં, કારણ તે ઝેરી છે. જેથી આ મીશ્રણ પણ ખુલ્લી હવા વાળી જગોમાંજ કરવું; કે જેથી તે ધુમાડો આપણને ન લાગતાં હવા સાથે મલી જાય. આ મીશ્રણ કરવા ને થોડીક વાર થશે એટલે તે સ્વચ્છ થયેલું દેખાશે. અને તેના તળીએ એક જાતનો ધોળો ભુકો બેઠેલો માલુમ પડશે. આ ભુકાને બ્લોટીંગ પેપર વડે ગાળી લેઇ તેમાં જરા ગુંદરનું પાણી અને ઘણોજ થોડો સુરોખાર વાટીને નાંખવો. બાદ તેમને સારી પેઠે ઘુંટીને નાની પેનસલ જેવી જાડી અને ૧। ઈંચ લંબાઇની એવી તેની સળીઓ બનાવવી. તે સળીએ સુકાયાબાદ તેમાંથી એક સળી લેઇને એક બાજુથી સળગાવવાથી તેમાંથી મોટા સાપ જેવાં ગુચળાં નીકળશે. જેઓ ફકત આટલી નાની સળીમાથી ઊતપન થયેલાં હોવા છતાં આશરે ૨૫) ફીટ લાંબાં થશે.

૨૭ બીજી રીત—સલ્ફોસાયનાઇડ ઓફ મરક્યુરી (Sulpho-cyanide of Mercury) લેઈ તે ગોળીઓ બાંધવા માફક નરમ થાય એટલા માપથી તેમાં છરીથી બારીક કરેલું સ્વચ્છ મીણ મેળવવું. બાદ તેની ગોળ લાંબી અને પેન્સિલ જેવી જાડી સળીઓ કરવી, એ સળીઓમાંથી એકાદ લેઈ સળગાવવાથી ઊપર મુજબ થશે. આ મિશ્રણ ઝેરી હોવાથી તેનો ધુમાડો કેઇને ન લાગે એ વિષે સાવચેતી રાખવી.

૨૮ ગર્ભસ્થંભન ઔષધી—રવીવારે પવિત્ર થઇ જેઠીમધનું મુળ લાવી ગર્ભવંતી સ્ત્રીની કમરે બાંધવાથી તેનો ગર્ભ પડતો અટકશે.

૨૯ સુખે પ્રસવ કરવો—જે સ્ત્રી પ્રસવ વખતે કષ્ટાતી હોય તેના મસ્તક અગર કમરમાં અઘેડાનું અથવા આકડો, ઊત્કંટો, ભોંયરીંગણી, કે કલીહારીનું મુળ બાંધવાથી તાકાળ પ્રસવ થાય છે. પ્રસવ થતાની સાથેજ મુળ છોડી નાંખવું. નહીંતર સ્ત્રીનાં આંતરડાં બહાર નિકળવાનો સંભવ છે.

૩૦ કાગળપરનું લખાણ દુર કરવું—નવસાગર, સોહાગીઓ ટંકણખાર, અને સિંધા લુણ લેઇ ખુબ બારીક પીસી લખાણની ઉપર લગાવી તાપમાં મુકવાથી સઘળા અક્ષરો ઊડી જઇ કાગળ કોરો થઇ જાય છે.

૩૧ બગડેલું ઘી સુધારવું—એક કડાઇમાં ખરાબ થયેલું ઘી ભરી તેમાં એક ડુંગરીનો કાંદો નાખી ચુલે ચઢાવી નીચે અગ્નિ કરવો. જ્યારે ઘી સારી પેઠે ઊકળવા લગે ત્યારે નિચે ઉતારી ડુંગરીનો કાંદો કાઢી નાંખી ગાળી લેવું.

૩૨ કોઇપણ ચિત્ર વગેરેની નકલ લેવાની રીત—ફટકડી અને સાબુ સરખા ભાગ લેઇ તેનું ઘાડું, પાણી કરી, તેમાં એક સફેદ કાગળને ભીંજાવવો, બાદ જે ચિત્રની નકલ લેવાની હોય તેનાપર એ ભીજવેલો કાગળ બરાબર સફાઇથી મુકી તેપર કપડું ઢાંકી દાબી કાઢવો. જેથી તેપર ચિત્રની નકલ આબેહુબ ઉઠી આવશે.

૩૩ બાટલીમાં અરીસો ઉતારવો—અબરખનો એક ચોખંડો કડકો લેઇ તેની એક બાજુ આરસાની માફક કલાઇ કરી આરસાના જેવોજ કાગળ ચોંટાડવો. બાદ બાટલીમાં ઘઊંના લોટની લાહી લગાવી એ અબરખના ટુકડાને બેવડો વાળી હળવે રહીને બાટલીમાં ઉતારી ચોટાડી દેવાથી, જાણે બાટલીમાં ખરખર બીજો આરસાના કાચ ઉતારેલો છે એમ જોનારાઓને લાગશે.

૩૪ ગૃહકલેશ નિવારણ—ગોળ, હળદર, ભીલામાં, વાવડીંગ, હરડાં, બહેડાં, આંબળાં, લાખ, લસણ, અને ઘોડાવજ એ સઘળાંની બારીક ભુકી કરી દેવતાપર નાંખી ઘરમાં ધુમાડો કરવાથી ડાંસ, મચ્છર, મગતરાં, માંખો, માંકણ, ચાંચડ, ઉંદર, સાપ, વીછી વગેરે સરવે જાતનાં નુકસાનકારક જીવજંતુઓ, ઘરમાંથી ભાગી જવા ઉપરાંત હવા પણ શુદ્ધ થશે.

૩૫ સુસ્વરકરણ—બ્રાહ્મી, ગોરખમુંડી, વજ, સુંઠ, અને લીંડીપીપર સમભાગે લેઇ ચુર્ણ કરી તે ચુરણ એક તોલો લેઇ તેટલાજ મધમાં મેળવી હંમેશાં ખાવાથી કોયલના જેવો સુંદર સ્વર થાય.

૩૬ સારસ્વતચુર્ણ—સુંઠ, અજમોદ, હળદર, દારૂ હળદર, જીરૂ, કોષ્ટકોલીજન, લીંડીપીપર, જેઠીમધ, સિંધવ, અને વજ એઓનું ચુર્ણ કરી પરોઢીએ ઉઠી તે ચુરણ એક તોલો લેઇ ઘીની સાથ ખાવાથી યાદદાસ્ત ઘણીજ વધે. આ પ્રયોગ વિદ્યારથીઓને અત્યંત હીતકર છે.

૩૭ ફેઈસ પાઊડર—લોધર, કાળા તલ, જીરૂં, શંખજીરૂં, હળદર, ધોળા સરસવ, ઘોડાવજ, રતાંજળી, કપુર, નાગરમોથ, ધાણા, ઇલાયચી, જેઠીમધ, ગેરૂ, મીણ, રાળ, સિંધવ, મસુરની દાળનો લોટ, દાડીમની છાલ, પતંગનાં લાકડાં, સુખડ, વીરણવાળો, હરડાં, આંબળાં, નખલા, આંબાની ગોટલી, નાગકેસર, કેસર, કપુરકાછલી, મજીઠ, અગર, કમળકાકડી, જાયફળ, જાવંત્રી, લવંગ, મરી, લોબાન, અને લાખ એ સરવેનું બારીક ચુરણ કરી ભેંસના દુધ અગર માખણ સાથે મેળવી શરીરે લગાવવાથી અગર એ સરવેમાં સોળગણું પાણી તથા ચારગણું મીઠું તેલ નાંખી ઉકાળો કરી જ્યારે પાણી બળી જઇ તેલ માત્ર બાકી રહે, ત્યારે તે તેલ લેઇ શરીરે લગાવી ચાર ઘડી રહેવા દેઇ સ્નાન કરવાથી, શરીરની કાન્તિ અત્યંત સુંદર થવા ઉપરાંત, ખસ, દાદર, ખીલ, કરોળીઆ. ચાઠાં, વગેરે શરીરની ચામડીપર થનારા તમામ રોગો દુર થઇ

ઊત્તમ બળ, પ્રાપ્તિ થાય, અને સફેદ વાળ પણ કાળા થાય, તેમજ શરીરનો વાસ પણ અત્યંત સુગંધીદાર થઈ જાય છે.

૩૮ વાણી સ્પષ્ટકરણ—પહાડમુળ, વજ, મરીઆં, લીંડીપીંપર ખજુર, સિંધવ, સુંઠ, અકલકરો, અને મીઠાસરગવાના મુળ, એ સરવે સરખે ભાગે લેઇ ચુરણ કરી ચુરણથી ચારગણું ધી, અને સોળગણું બકરીનું દુધ, નાંખી ઉકાળો કરતાં જ્યારે દુધ બળી જઈ ફકત ઘી રહે ત્યારે તેને ઉતારી ગળી લેઈ દરરોજ એક તોલો ખાવાથી તોતડાપણું, મુંગાપણું વગેરે દુર થઇ વાણી સ્પષ્ટ થાય.

સાર્દુલવિક્રિડિત છંદ.

વિદ્વાનોનું લખાણરૂપ મહીતે વિચાર પાત્રે ધરી,
તેનો યોગ્ય રવૈયો અનુભવી તેણે છણીને ફરી;
છાંડી ઉકિત અયોગ્ય છાશ મય ને સત્વ જે શોધતું,
એવું આ નવનિત અર્પણ કરયું, બહોળું રૂડા બોધતું.

કૌતુક રત્નાકર
અને
ગુપ્તવિદ્યા સંગ્રહ

ઉપલા નામનું માસીક ચોપાન્યું માહે ડીસેમ્બર સને ૧૮૯૯ થી દર માસની આખરે બહાર પડે છે, એમાં સિધ પુરૂષોનાં ચરિત્રો, સંજીવની વિદ્યા, ઇંદ્રજાલીક મંત્રો, તંત્રો, યંત્રો, વગેરેની વિધીસહ માહીતી, દરેક નાની મોટી વનસ્પતીનાં અનેક ભાષાઓનાં નામો, રંગ, રૂપ, આકાર, ઓળખવાની માહીતી, જુદા જુદા દરદોપર કરવામાં આવતો ઉપયોગ, દેશી વીદેશી નામાંકીત પરોફેસરોના જાદુઈ ખેલો, પારો, ત્રાંબુ, ગંધક, હરતાળ, વગેરે સર્વે જાતની ધાતુ, ઉપધાતુ, વીષ, ઉપવીષ, વગેરેની ઉત્પતી, શુદ્ધિ, જારણ, મારણ, દ્રાવણ, ભક્ષણ, વીકાર શાન્તિ, જટીલી ક્રિયાના પ્રયોગો, પ્રાચિન સમયના ગુપ્ત ગ્રંથોનાં મુળ સહીત ગુજરાતી ભાષાંતરો, મેસ્મેરીઝમ, સ્પીરીચ્યુ એલીઝમ, ભુતવીદ્યા, વીમાન વીદ્યા, ફરેનાલજી, ક્રોનાલજી, સામના લીઝમ, શીપશાસ્ત્ર, હવા, પાણી, વીજળી, પ્રકાશ, રસાયણ, વનસ્પતી, વગેરેના અદભુત ચમત્કારો, નવીન શોધો, અને જયોતીષ્ય, ફાલ, રમલ, સામુદ્રિક વગેરે વીષયો સબંધી અપુર્વ માહીતી સંપુર્ણ ખુલાસાથી લખવામાં આવે છે. (દરેક વીષયના પૃષ્ટાંક પણ નીરાળા રાખવામાં આવે છે.)

એનું વારષીક લવાજમ ટપાલ ખરચ સાથે રૂ. ૩॥) અગા ઉથીજ લેવામાં આવે છે. તોપણ જુન સ. ૧૯૦૦ સુધીના ગ્રાહકો પાસેથી ટપાલખરચ સાથે ફકત રૂ. ૩) ત્રણ લેવા ઉપરાંત તેઓને (૧ ભવીષ્ય દર્પણ કીં. રૂ.-૧॥-૨-છત્રપતી શીવાજી મહારાજની સુંદર છબી, અને ૩ કણે પીશાચ્ચી તંત્ર એ મુજબ ત્રણ ભેટો પણ ફકત પોસ્ટેજના ચાર આના વધારે લેઈ મફત આપવામાં આવે છે.

હાલમાં માસીકનો દરેક અંક રોયલબારપેજી ચાળીશ પૃષ્ટનો સાદી ગુજરાતી ભાષામાં નીકળે છે. મંગાવનારે મનીઓરડર કરીને પ્રથમ પૈસા મોકલવા, અગર આજ સુધી નીકળેલા અંકો વી. પી.થી મોકલવા લખવું. નમુના માટે એક અંક જોઈએ તો પોષ્ટની પાંચ આનાની ટીકીટો મોકલી મંગાવી લેવો.

સામળદાસ સેવકરામ ગોર

કૌતુક રત્નાકરના મેનેજર

ઠે૦—ભંડારવાડાની કાપડગલીમાં કૌતુક રત્નાકર ઓફીસ,

ગીરગામ પોસ્ટ—મુંબઈ.

જાદુ વિદ્યા સંગ્રહ.

એ નામનું માસીક ચોપાન્યું જુન સને ૧૯૦૦ થી પ્રકટ કરવા ગોઠવણ કરેલી છે, જેનો પહેલો અંક હાલમાં છપાઈને તઈયાર પણ રાખેલો છે; એમાં ઈંગ્લીશ ફ્રેન્ચ, જરમન, અમેરીકન વગેરે પરોફેસર જાદુગરો, તથા ભાનામતી, ગારૂડી, રફઈ, માંત્રીકો, લાલભટો, વગેરે દેશી જાદુગર લોકો હાથ ચાલાકી, લાગબાજી, યાંત્રીક ક્રીયા, વનસ્પતી, રસાયન, વીદ્યુત, લોહચુંબક, વગેરેના સાહાયતાથી કાર્ડ બંડલો, પેટીઓ, રૂમાલો, ગ્લાસો, તબકડીઓ, કરંડીઆ, રસીદોરા, આરસા, ફાનસો, માણસો, પશુ, પંખીઓ, રૂપીઆ, દડા, પાંજરાં વગેરે સામાનપર જે જે કંઈ અદ્દભુત ચમત્કારીક અને આશ્ચર્યકારક ખેલો કરી બતાવે છે, તેની ચીત્રાકૃતીસહ સંપુરણ માહીતી આપવામાં આવશે; એનું વારષીક લવાજમ ટપાલ ખરચ સાથે રૂ. ૨॥) અઢી અગાઉથીજ લેવામાં આવશે; માહે આગષ્ટ સ. ૧૯૦૦ સુધી થનારા ગ્રાહકોને અગાઉ મુદતના ગ્રાહકો ગણી ૧ કોઈએ મનમાં ધારેલાં દેવી, દેવતા, ફળ, ફુલ, ધાતુ, વગેરેનાં નામો તેને વગર પુછે કહેવાનાં **દેવતાઈ કારડ,** ૨ ચોરી કરેલા માણસને પકડનાર **જ્યોતીષિ કારડ** ૩ અજબ રીતે બદલાઈ જતું **માયાવી કારડ** એ મુજબ ત્રણ ભેટો આપવામાં આવશે.

હાલ એનો દરેક અંક સહેલી ગુજરાતી ભાષામાં રાયલ બાર પેજી ૨૪ પૃષ્ટનો કાઢવામાં આવશે, મંગાવનારે મનીઓરડર કરી અગાઉથી પઈસા મોકલવા, અથવા ત્રણ ભેટો સાથે વી. પી. થી મોકલવા લખવું. નમુના માટે એક અંક જોઈએતો ચાર આનાની પોષ્ટ ટિકિટો મોકલવી. **પ્રોફેસર જી. એમ. કાર્લેકર.**

ઠે:—પંચમુખી મારૂતીની કાપડગલીમાં મહાદેવના દેવળ સામે વહોરાની મોટી ચાલ, ગીરગામ પોષ્ટ—**મુંબઈ.**

પ્રો. જી. એમ. કાલેકર કૃત.

Wonderful Magic Box. તલેસ્માતીક જાદુઈ પેટી.

શોકને ખાતર ખાનગી મીત્ર મંડળીમાં ખેલો કરવા કીંવા, ધંધા રોજગાર સીવાય રખડતા ગરીબ લોકો જાત્રા, યાત્રા, ઓરસ, મેળાવડા, નાટકશાળા વગેરે સ્થળે અદ્દભુત જાદુના ખેલો ભજવી બતાવી પોતાનું ગુજરાન ચલાવી શકે એ હેતુથીજ આ પેટી તૈયાર કરવામાં આવી છે, એમાં "હાથમાંના રૂમાલ, ગ્લાસ, તથા રૂા. વગેરેનું ગુમ થવું, બાળેલા રૂમાલનાં ફુલો થવાં, શાહીનું પાણી, ફુલો, અને અત્તરમાં બદલાઈજવું, પુરૂષને સ્ત્રીત્વ આપવું, ગંજીફાની મીઠાઈ અને ભુસાનાં ફુલો કરવાં, અપુર્વ જલ સ્તંભન, તાત્કાલીક બીજો ત્પતી, અદ્દભુત આકર્ષણ પ્રયોગ, ઇંદ્રજાલીક તંત્ર, હુકમી પીશાચ્ચ ઈત્યાદી એકંદર એકત્રીશ ખેલોમાં લગનારો સામાન જેવોકે ડબીઓ, ડબા, ગ્લાસો, તંમરકડીઓ, આરસી, રૂમાલો, રકાબીઓ, કારટ બંડલો, બોર્ડો, વગેરે સામાન મુકેલો છે, જે છોકરાંના રમકડા જેવો નહીં; પરંતુ સ્ટેજપર ખેલો કરવા ઉપયોગી પડે એવડા આકાર કદનો હોઈ સુ શોભીત રીતે રંગાવેલો છે. એ સામાનથી થતા ખેલો કેવી રીતે કરવા, તથા કેમ ભાષણ કરવું; તેની સવીસ્તર માહીતીનું એક પુસ્તક પણ દર પેટી સાથે મોકલવામાં આવે છે. જે વાંચ્યાથી દરેક ખેલ તરતજ કરતાં આવડે છે. **કિંમત** ગરીબોને ભારે પડે **નહીં** એટલા માટે ફક્ત રૂા. ૨૫) રાખવામાં આવી છે. તોપણ ત્રણ માસની અંદર ખરીદનારને રૂા. ૨૦) લેઈ આપીશું. પેટીનું વજન આશરે ૨૪) રતલ છે. તે હીસાબે રેલ્વે ચાર્જ પડે તે જુદો સમજવો. મંગાવનારે પ્રથમથીજ પુરેપુરાં નાણા મોકલવાં કે જેથી રેલ્વે પારસલથી મોકલાવીશું, તેમ નહીંતો છેવટ ઓછામાં ઓછાં અરધા નાણાં તો અગાઉથીજ મોકલવાં કે જેથી બાકીનાં નાણા ચારજ કરી વી. પી. રેલ્વે પારસલથી (પેટી) મોકલાવીશું. **પ્રો. જી. એમ. કાલેકર.**

પ-તો ઉપર મુજબ.

જાદુના ખેલો કરતાં શીખવું છે કે?

ઈંગ્લીશ, ફ્રેન્ચ, જર્મન, અમેરીકન અને હિંદુસ્તાનના નામાંકિત પ્રોફેસરો, જાદુ વિદ્યાને નામે હાથચાલાકી, રસાયણ, વીજળી, મેસ્મેરીઝમ, સ્પીરીચ્યુએલીઝમ અને હાગબાજી સંબંધી જે જે અદ્ભુત ચમત્કારીક ખેલો કરી બતાવે છે; તેવી જાતના નાના મોટા અનેક પ્રકારના ખેલો કરવાનો સામાન હમારી પાસે વેચવાનું તૈયાર છે. જે વિલાયતી સામાન કરતાં વજનમાં હલકો હોવા ઉપરાંત ઘણા સુંદર આકાર કદનો, મજબુત, ટકા[illegible] રંગ, બેરંગોથી શોભાયમાન રીતે રંગેલો હોવા છતાં ઘણી સસ્તી કિંમતે વેચવામાં આવે છે; જેથી હિંદુસ્તાન તેમજ બહાર દેશાવર ખાતે પણ દર વરસે તે સામાન પુષ્કળ જથામાં ઉપડી જાય છે. એ વિષે આપને જો વિશેષ ખાત્રી કરવી હોય તો કૃપા કરી બે આનાની પોષ્ટ ટિકટો મોકલાવશો. એટલે આપને અમારો સચિત્ર ક્યાટલોગ મોકલાવીશું. જે વાંચવાથી દરેક સામાનના આકાર, કદ, કિંમત, અને ઉપયોગ વિષે આપને સંપુરણ માહીતી મળશે.

પ્રોફેસર જી. એમ. કાર્લેકર.

ઠેકાણું— ભંડારવાડા કાપડ ગલી—ગીરગામ ચોક—મુંબઈ.